

Δαίδαλος

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ • ΤΕΥΧΟΣ I ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2002

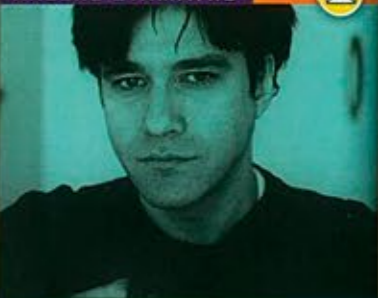
ΕΤΑΙΡΕΙΑ
συγγραφέων

HELLENIC
AUTHORS'
SOCIETY

Οι συγγραφείς στο Διαδίκτυο
Autodafé
Το συνέδριο της Ρόδου
Διεθνή βραβεία
Τα βιβλία του εξαμήνου
Λαβύρινθοι

σκορπιός
στο
συρταράκι

ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

τα δεδομένα
της
ζωής μας

ΑΡΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

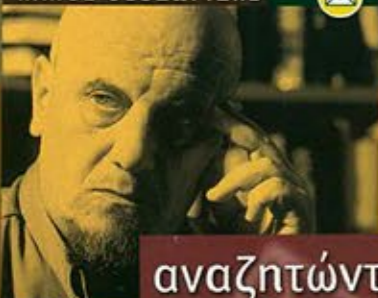

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

Ελληνικά
γράμματα

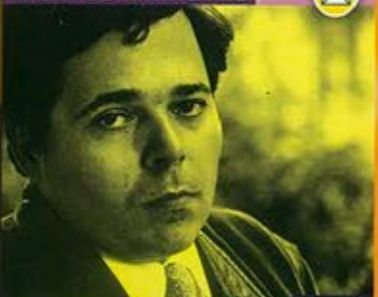
αναφορά
στον άγγελο

ΠΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

ανώνυμα
γράμματα

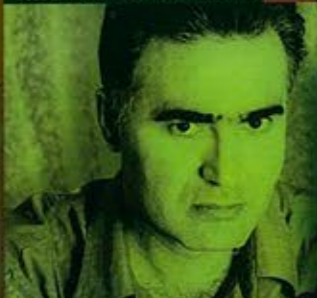
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ

ΣΕ ΟΛΑ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

αναζητώντας
την ιδανική
γυναίκα

ΚΩΣΤΑΣ ΑΡΚΟΥΔΕΑΣ

ματαιοδοξία

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ

φωνές
στην
έρημο

ΚΩΣΤΑΣ ΑΚΡΙΒΟΣ

Επιστολικές νουβέλες
που συνθέτουν ιστορίες
αγάπης, φωτίζουν
σκοτεινές περιοχές,
αποκαλύπτουν
τρομερές αλήθειες.

Ο κόμβος «Δαίδαλος»

της Εταιρείας Συγγραφέων βρίσκεται «στον αέρα» από τα τέλη Μαΐου 2002 (σε ελληνική και αγγλική εκδοχή) και αποτελεί μια γέφυρα προς το εξωτερικό, τις ομόλογες Εταιρείες Συγγραφέων και τα μέλη τους, τη διεθνή αναγνωστική κοινότητα, τους λογοτεχνικούς πράκτορες, τους φοιτητές και τους καθηγητές στις ανά τον κόσμο έδρες Νεοελληνικών Σπουδών κλπ.

Ο κόμβος (www.dedalus.gr) έχει τη μορφή μιας πανοραμικής εικόνας της πόλης. Αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στους περισσότερους κόμβους, εκτυλίσσεται σε οριζόντια κατεύθυνση, κατά μήκος του αστικού τοπίου, το οποίο είναι κεντρικό στοιχείο στη σύγχρονη λογοτεχνία. Αν η λογοτεχνία, όπως έχει λεχθεί επανειλημμένως, είναι πρωτίστως ένα παιχνίδι, ο χρήστης του κόμβου καλείται να παίξει αυτό το παιχνίδι αγγίζοντας τα «πλήκτρα» της εικονικής πόλης: Σύννεφα, Φως, Ουρανός, Τραίνο, Πολυκατοικία, Ηλιοβασιλέμα. Αγγίζοντας αυτά τα στοιχεία με τον κέρσορα ο χρήστης ανακαλύπτει εύκολα την πραγματικότητα της Εταιρείας Συγγραφέων και των μελών της.

Στα Σύννεφα: Τα διάφορα Νέα και τις Εκδηλώσεις της Εταιρείας

Στο Φως: Την Ταυτότητα της Εταιρείας, τους Στόχους της κλπ.

Στον Ουρανό: Τη Δομή της Εταιρείας, το Διοικητικό της Συμβούλιο, τις Επιτροπές της.

Οι αρχαίοι απέδιδαν στον γλύπτη, αρχιτέκτονα και εφευρέτη μηχανών **Δαίδαλο** μυθικές αρετές -ήδη στον Μένωνα του Πλάτωνα ο Σωκράτης παρομοιάζει τις «αληθείς δόξες» οι οποίες «δραπετεύουσιν εκ της ψυχής του ανθρώπου» με τα αγάλματα του Δαιδάλου: «Κι αυτές ακόμη εάν δεν είναι δεμένες δραπετεύουσιν, ενώ εάν έχουν δεθεί παραμένουν» (Μένων, 97d). Πράγματι ο Δαίδαλος συμβολοποιεί στην αρχαιότητα τον τύπο του πολύπλευρου και πολυμήχανου καλλιτέχνη, της προσωπικότητας του ολοκληρωμένου δημιουργού,

αποτελώντας ένα αρχέτυπο του αναγεννησιακού homo universalis. Με το όνομά του συνδέεται η κίνηση στα αγάλματα, η απόδοση της ζωτάνιας στα πρόσωπα και βεβαίως μια σειρά κατασκευές, που όλες ανεξαιρέτως μπορούμε να τις διαβάσουμε κάτω από διαφορετικές οπτικές: η κατασκευή ενός Λαβυρίνθου που εγκλωβίζει το ανθρώπινο τέρας (γέννημα ενός παρά φύσιν έρωτα που ο ίδιος ο Δαίδαλος διευκόλυνε με την κατασκευή της ξύλινης αελάδας για την Πασιφάη), αλλά και οι επινοήσεις του για την απόδραση από αυτό το τερα-

τώδες δημιούργημα (ο μίτος της Αριάδνης, τα τεχνητά φτερά), παρέμειναν σταθερή μεταφορά για τα όρια της πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας. Στη σύγχρονη λογοτεχνία του εικοστού αιώνα το όνομα του Δαιδάλου απέκτησε πρόσθετη μυθική σημασία μέσα από τη λογοτεχνική persona του Ιρλανδού συγγραφέα Τζαίημς Τζόυς: στο Πορτρέτο του Καλλιτέχνη, όπως και στον περίφημο Οδυσσέα, ο κεντρικός ήρωας ονομάζεται, ως γνωστόν, Στήβεν **Δαίδαλος**.

Στο Τραίνο: Τους Συγγραφείς-μέλη. Εδώ ο χρήστης μπορεί να αναζητήσει έναν συγγραφέα με το αρχικό τού ονόματός του ή κατά κατηγορία (μυθιστόρημα, ποίηση κλπ.).

Στην Πολυκατοικία: Το Ημερολόγιο των Εκδηλώσεων και γεγονότων στα οποία συμμετέχει η Εταιρεία καθώς και το Ενημερωτικό της Δελτίο.

Στο Ηλιοβασιλέμα: Τα «links», δηλαδή τους συνδέσμους της Εταιρείας με τον χώρο του βιβλίου στην Ελλάδα και τον κόσμο. Βιβλιοθήκες, μουσεία, εφημερίδες, περιοδικά, λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, μεταφραστικά εργαλεία, λογοτεχνικοί πράκτορες, ακόμα και εικονογραφικό υλικό πατών είδους —όλα αυτά on line.

Τρία σημαντικά στοιχεία καθιστούν τον κόμβο ξεχωριστό εργαλείο τόσο για τους συγγραφείς και τους άλλους επαγγελματίες του χώρου, όσο, και κυρίως, για τους αναγνώστες:

1 - Το πρώτο στοιχείο είναι η on line παροχή εργοβιογραφικού υλικού και εκτενών δειγμάτων έργου από όλα τα μέλη της Εταιρείας. Μάλιστα ο χρήστης που ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί τάχιστα για ένα μέλος μας μπορεί να φθάσει κατευθείαν στον προορισμό του πληκτρολογώντας <http://authors.dedalus.gr> όπου θα αναζητήσει τις πληροφορίες του δίχως να ανοίξει την Κεντρική Σελίδα της Εταιρείας. (Στο βαθμό μάλιστα που το μέλος της Εταιρείας διαθέτει προσωπικό e-mail ο χρήστης επικοινωνεί κατευθείαν μαζί του δίχως τη μεσολάβηση της Εταιρείας.) Είναι ο μοναδικός κόμβος Εταιρείας συγγραφέων στην Ευρώπη που διαθέτει ξεχωριστή ιστοσελίδα για το κάθε μέλος.

2 - Το δεύτερο στοιχείο είναι η εξαιρετικά πολυπληθής ύπαρξη συνδέσμων (links) που επιτρέπουν τη μετάβαση σε συγγενείς ιστοσελίδες στον κυβερνοχώρο. Αυτό καθιστά τον κόμβο «dedalus.gr» έγκυρη αφετηρία πρόσβασης στα σχετικά εργαλεία. Κανένας άλλος ηλεκτρονικός κόμβος στην Ελλάδα δεν παρέχει συγκεκριμένους τόσους συνδέσμους που αφορούν τη συγγραφική και δημιουργική εργασία. Οι σύνδεσμοι αυτοί θα ανανεώνονται σε τακτή βάση.

3 - Τρίτο στοιχείο είναι η τακτή (σε δίμηνη βάση) ανανέωση του κόμβου με νέο υλικό για όλα τα μέλη και τις δραστηριότητες της Εταιρείας. (Κάθε μέλος ενημερώνει για τις νέες εκδόσεις έργων του κλπ. την Εταιρεία, η οποία τροφοδοτεί τον κόμβο.)

Δαίδαλος

Τεύχος 1, Φθινόπωρο 2002
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ:

Δημήτρης Αλεξίου, Κώστας
Αρκουδέας, Δημήτρης Καλοκύρης,
Μαρία Κυρτζάκη, Άρης Μαραγκό-
πουλος, Γιώργος Παναγιώτου

Διεύθυνση σύνταξης:

Άρης Μαραγκόπουλος
Σχεδιασμός, καλλιτεχνική επιμέλεια:
Δημήτρης Καλοκύρης
Επιμέλεια:
Μαρία Κυρτζάκη
Δημόσιες σχέσεις:
Κώστας Αρκουδέας
Εκτύπωση:
Αντωνιάδης ΑΒΕΕ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

συγγραφέων

Κοδριγκτώνος 8, Αθήνα 11257
Τηλ.: 010-8231890
Φαξ: 010-8232543
E-mail: grwrisoc@otenet.gr
URL: <http://www.dedalus.gr>

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

Πρόεδρος: Βασίλης Βασιλικός
Αντιπρόεδρος: Άρης Μπερλής
Γενικός γραμματέας: Άρης Μαρα-
γκόπουλος, Ταμίας: Μιχαήλ Μή-
τρας. Μέλη: Έλενα Χουζούρη,
Πέτρος Τατσόπουλος, Γιώργος
Παναγιώτου

Γραμματεία:

Σίσσυ Μακρή
Νομική σύμβουλος:
Έλλη Φιλιππούλου
Λογιστήρια:
Νάσος Κονταξόπουλος

Λογίστηρας:

Βάσω Αβραμοπούλου
Πανοραμική φωτογραφία:
Διονύσης Λιάλιος

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ι Κ Α Ρ Ο Σ

Κάθε τέλος μια αρχή το κατοικεί. Η Εταιρεία Συγγραφέων επί πολλά χρόνια διένειμε στα μέλη της ένα εσωτερικό δελτίο με τις δραστηριότητές τους. Εδώ και μερικούς μήνες, αυτό το εσωστρεφές δελτίο καταργήθηκε. Τη θέση του καταλαμβάνει το παρόν τριμηνιαίο έντυπο που διανέμεται, με διαφορετικές φιλοδοξίες, σε χιλιάδες αντίτυπα.

Ο «Δαίδαλος» δεν είναι περιοδικό κριτικής βιβλίου, δεν είναι περιοδικό με λογοτεχνικές συνεργασίες. Προκύπτει από τη θεμελιώδη ανάγκη της Εταιρείας να διατυπώνει σε τακτά διαστήματα τον προβληματισμό και τις θέσεις της σε ζητήματα γραφής, βιβλίου και πολιτισμού που απασχολούν όλη την αναγνωστική κοινότητα. Ο «Δαίδαλος» θα είναι, από εδώ και στο εξής, το δημόσιο βήμα της Εταιρείας· με αυτή την έννοια δεν ενδιαφέρεται να ανταγωνιστεί τα λογοτεχνικά περιοδικά (άλλωστε, στα περισσότερα, οι ιδιοκτήτες και συγγραφείς τους είναι μέλη της) ούτε τα ειδικά ένθετα των εφημερίδων για το βιβλίο.

Ο «Δαίδαλος» θα είναι παρατηρητήριο της γραφής, των συγγραφέων και του βιβλίου στην Ελλάδα. Θα αναδεικνύει θέματα που υπερβαίνουν την επικαιρότητα και τα οποία, κατά τη γνώμη μας, δεν απασχόλησαν όσο έπρεπε συγγραφείς και αναγνώστες. Θα ασκεί κριτική στον Τύπο, στην Πολιτεία και στους φορείς που έχουν αντικείμενό τους το βιβλίο και τη συγγραφή του. Θα ενημερώνει για ζητήματα που συζητούνται στον διεθνή χώρο του βιβλίου και των συγγραφέων.

Αλλά δεν θα πάψει να ενημερώνει και για τη δραστηριότητα των μελών της Εταιρείας. Το αντίθετο μάλιστα. Ο «Δαίδαλος» θα αποτελέσει συμπληρωματικό εργαλείο στο www.dedalus.gr —καταγράφοντας τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες για τα μέλη. Πράγματι ένα μεγάλο μέρος του περιοδικού καταλαμβάνουν οι εκδόσεις βιβλίων των συγγραφέων μας στο παρελθόν τρίμηνο (ειδικά το παρόν τεύχος περιέχει όλο το πρώτο εξάμηνο του 2002, στο επόμενο θα περιέχεται το δεύτερο εξάμηνο) ενώ ένα μικρότερο, περιλαμβάνει ειδήσεις που αφορούν τη συμμετοχή μελών σε ελληνικές και διεθνείς εκδηλώσεις βιβλίου κ.λπ.

Το τεύχος που κρατάτε αφιερώνει πολλές σελίδες σε μια διεθνή κινητοποίηση συγγραφέων απ' όλον τον κόσμο. Θεωρούμε ότι δεν της έχει δοθεί η προσοχή που της αρμόζει. Πρόκειται για το Διεθνές Κοινοβούλιο των Συγγραφέων. Πρόκειται περισσότερο για τις αγωνιώδεις φωνές των συγγραφέων δίχως πατρίδα, των συγγραφέων που η πατρίδα τους βρίσκεται εν κινδύνω, των συγγραφέων που γίνονται πολίτες του κόσμου επειδή δεν έχουν άλλη επιλογή. Διαβάστε αυτά τα κείμενα. Είναι το καλειδοσκόπιο ενός γκρίζου κόσμου που διεκδικεί τα χρώματα της ζωής. Ας μην λησμονούμε, οι συγγραφείς γράφουν επειδή ελπίζουν: κάθε τέλος μια αρχή το κατοικεί.

Το Ημερολόγιο 2003 της Εταιρείας Συγγραφέων

Μυθιστορηματικοί Ήρωες της Ελληνικής Πεζογραφίας

Πριν από δέκα χρόνια, το 1993, η Εταιρεία Συγγραφέων εξέδιδε το πρώτο της Ημερολόγιο, με μια ζωγραφιά-κολάζ του επίτιμου προέδρου της Οδυσσέα Ελύτη στο εξώφυλλο και με ανέκδοτα κείμενα πενήντα έξι συγγραφέων-μελών της. Το πρώτο εκείνο ημερολόγιο περιλάμβανε επίσης κείμενα «ημερολογίων» άλλων συγγραφέων και σύντομα «επεισόδια» από την Νεοελληνική Λογοτεχνία, μαζί με την πρώτη, ιδρυτική, δήλωση με την οποία τον Ιούλιο του 1981 ενενήντα πέντε συγγραφείς ανακοίνωναν την ίδρυση της Εταιρείας Συγγραφέων.

Έκτοτε το Ημερολόγιο της Εταιρείας Συγγραφέων έγινε θεσμός. Κυκλοφορεί ανελλιπώς κάθε χρόνο από διαφορετικούς κάθε φορά εκδοτικούς οίκους, με συνεργασίες (πεζά, ποιήματα, μεταφράσεις) των εν ενεργεία μελών της, όλων με πολλαπλώς αναγνωρισμένη παρουσία στα ελληνικά γράμματα, ενώ από το 2000 έχει γίνει θεματικό, τα κείμενα δηλαδή των συγγραφέων επικεντρώνονται σε συγκεκριμένο θέμα.

Φέτος, η Εταιρεία Συγγραφέων, θέλοντας να τιμήσει την σπουδαία υπόθεση της μυθολογίας και της συγγραφής, καθώς και τον Έλληνα συγγραφέα, αφιερώνει το Ημερολόγιό της 2003 σε **Μυθιστορηματικούς Ήρωες** όπως αυτοί περιγράφονται από τους ίδιους τους συγγραφείς τους — σε κείμενα δηλαδή αποκλειστικά πεζογραφίας· αυτήν την φορά όμως όχι των μελών της, αλλά συγγραφέων που δεν βρίσκονται πλέον εν ζωή και το έργο τους καθόρισε ή και όρισε, πάντως διαμόρφωσε την πορεία και το ύφος της Ελληνικής Πεζογραφίας, συνιστώντας εν πολλοίς προϋπόθεση πολλών σημερινών τάσεων και αναζητήσεων. (Δεν είναι ίσως τυχαίο ότι τρεις από τους συγγραφείς, κείμενα των οποίων περιλαμβάνονται στο Ημερολόγιο 2003 της Εταιρείας Συγγραφέων, συνέπεσε να έχουν υπάρξει

ενεργά μέλη της — Αλέξανδρος Κοτζιάς, Κώστας Ταχτσής, Γιώργος Χειμωνάς). Την επιμέλεια του Ημερολογίου είχε η Μαρία Κυρτζάκη, ενώ ο σχεδιασμός και η καλλιτεχνική επιμέλεια της έκδοσης έγινε από τον Δημήτρη Αρβανίτη. Το Ημερολόγιο 2003 κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Η παρουσίαση της Εταιρείας Συγγραφέων σε διεθνείς συναντήσεις και fora συνοδεύεται πλέον από το Εταιρικό της Έντυπο (profiler), μια καλαίσθητη έκδοση που εκδόθηκε σε δύο γλώσσες. Το Εταιρικό αυτό Πορτρέτο (όπως λέγεται στην ελληνική του εκδοχή) εξηγεί τους σκοπούς και τις δραστηριότητες της Εταιρείας, καθώς και τη λειτουργία του κόμβου. Ήδη κυκλοφόρησε στη Διεθνή έκθεση βιβλίου της Φραγκφούρτης, σε εκείνη της Βαρκελώνης (η ανταπόκριση των επισκεπτών υπήρξε μεγάλη), ενώ απεστάλη στις έδρες με ελληνικές σπουδές σε παν/μία του εξωτερικού καθώς και σε ομόλογες Εταιρείες και Ενώσεις Εταιρειών σε όλον τον κόσμο. Το εταιρικό αυτό έντυπο καθώς και το Βιβλίο Μελών διανεμήθηκε επίσης στη Βουδαπέστη στη διεθνή συγκέντρωση του EWC Forum Europa III (24-27 Οκτωβρίου), στους 49 αντιπροσώπους ομόλογων Εταιρειών από τριάντα ευρωπαϊκές χώρες. Διανεμήθηκε τέλος στους 35 αντιπροσώπους 17 χωρών στη Γενική Συνέλευση του Διεθνούς Συμβουλίου των Τριών Θαλασσών που έγινε στη Ρόδο το ίδιο διάστημα.

ΚΟΔΡΙΓΚΤΩΝΟΣ
8

Γιατί «χάθηκε» το 2%;

Ο Έλληνας συγγραφέας, όπως αποδεικνύεται και σε σχετική στατιστική έρευνα της Metron Analysis που έγινε κατά παραγγελία του Ε.ΚΕ.ΒΙ., δεν είναι ενήμερος για τα δικαιώματά του. Έτσι πολλοί συγγραφείς μας φαίνεται να αγνοούν τη σημασία της κατάργησης του ποσοστού 2% που αφορά τα πνευματικά δικαιώματα. Το ποσοστό 2% που αιφνιδίως κατήργησε η κυβέρνηση (στο θερινό τμήμα της Βουλής) είναι το ποσοστό επί της ονομαστικής τιμής των ηλεκτρονικών υπολογιστών που (σύμφωνα με τον νόμο 2121 του 1993) όφειλαν να καταβάλλουν οι Εταιρείες εισαγωγής μηχανημάτων υψηλής τεχνολογίας στον Οργανισμό Συλλογικής Διαχείρισης Έργων Λόγου ώστε να εξασφαλίζονται τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών από την ελεύθερη διακίνηση και χρήση του έργου

Τελικά, μη γελιόμαστε, βρισκόμαστε και εδώ, μπροστά σε μια βασική επιλογή. Ότι η σύγχρονη τεχνολογία προκαλεί ζημιές στους πνευματικούς δημιουργούς κανείς δεν μπορεί να το αμφισβητεί. Το ερώτημα είναι: οι ζημιές αυτές πρέπει να μείνουν ολόκληρες εις βάρος των πνευματικών δημιουργών ή πρέπει, έστω και κατά ένα μέρος, να μετακυλισθούν στους εμπόρους ή στους χρήστες Η/Υ; Τι έχει μεγαλύτερη σημασία: η πνευματική δημιουργία ή το εμπόριο και η χρήση συσκευών για την αναπαραγωγή και τη διάδοση των δημιουργημάτων; Ο καθένας μπορεί να επιλέξει. Και να λυπηθεί που αυτή η κυβέρνηση φαίνεται να κάνει μια επιλογή υπέρ του εμπορίου και κατά της πνευματικής δημιουργίας.

Βέβαια, η προτεινόμενη νομοθετική μεταβολή είναι προϊόν μεγάλων πιέσεων από μέρους των εμπόρων Η/Υ, πιέσεων που εκδηλώνονται από χρόνια με τη μορφή υπομνημάτων και άλλων λιγότερο φανερών ενεργειών. Αλλά γιατί οι αρμόδιοι κυβερνητικοί παράγοντες έπρεπε να ενδώσουν στις πιέσεις αυτές; Ίσως γιατί οι αντίρροπες πιέσεις των συγγραφέων και άλλων πνευματικών δημιουργών δεν εκδηλώθηκαν με αρκετή ένταση.

Ας κρατήσουμε την τελική φράση ως μικρή υπόμνηση για τις κινήσεις μας από εδώ και στο εξής. Οι Έλληνες συγγραφείς οφείλουν να γίνουν πιο διεκδικητι-

τους μέσω του Διαδικτύου ή μέσω των μηχανημάτων ψηφιακής αναπαραγωγής (scanners, cd writers, εκτυπωτές κλπ.). Πολλές εθνικές νομοθεσίες έχουν ήδη υιοθετήσει αυτό το σύγχρονο μέτρο προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, ενώ εξετάζεται σοβαρά το ενδεχόμενο γενικής υποχρεωτικής καθιέρωσής του με οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλα τα κράτη-μέλη. Ωστόσο εδώ καταργήθηκε, παρ' όλη τη γενική κατακραυγή. Αντί άλλου σχολίου παραθέτουμε το συμπέρασμα του καθηγητή κ. Κουμάντου, που υπήρξε από τους εισηγητές αυτού του νόμου, στο άρθρο του που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» λίγες ημέρες πριν την κατάργηση του νομοσχεδίου (Τίτλος: «Μια κακή επιλογή», 28.7.02).

κοί όσον αφορά τα δικαιώματά τους, να εκδηλώνουν τις πιέσεις τους «με μεγαλύτερη ένταση», ό,τι κι αν σημαίνει αυτό σε κάθε περίπτωση.

Οι συγγραφείς
δεν είναι επαίτες

Η ανακοίνωση της Εταιρείας Συγγραφέων που δημοσιεύτηκε σε όλες τις ημερήσιες εφημερίδες με τον παραπάνω τίτλο, σχετικά με τις κινητοποιήσεις για το ασφαλιστικό, περιείχε, μεταξύ των άλλων, και τα παρακάτω σημεία, που συνοπτικά διατυπώνουν το αυτονόητο προς όσους αγνοούν την πραγματικότητα του Έλληνα συγγραφέα.

1. Οι συγγραφείς είναι σκληρά εργαζόμενοι πολίτες αυτής της κοινωνίας.
2. Με το έργο τους συντελούν τα μέγιστα στην κοινωνική συνοχή.
3. Είναι αυτοί που ανανεώνουν στον χρόνο τους όρους και τις βάσεις της Ελληνικής Παιδείας.
4. Είναι αυτοί που διασώζουν την Ιστορική Μνήμη και τις ανθρωπιστικές αξίες.
5. Είναι οι άμισθοι πρέσβεις της Ελλάδος διεθνώς.
6. Είναι αυτοί που διαμορφώνουν τα όποια κοινωνικά οράματα.
7. Οι Έλληνες Συγγραφείς είναι, με δύο λόγια, η ζώσα συνείδηση του Έθνους.

Η ίδια ανακοίνωση περιείχε και ένα ερώτημα το οποίο, αν μη τι άλλο, εκφράζει το μέγεθος της αγωνίας των Ελλήνων Συγγραφέων όσον αφορά την επισφαλή τους θέση ως επαγγελματιών πολιτών αυτής της χώρας. Το ερώτημα αυτό διατυπώθηκε ως εξής:

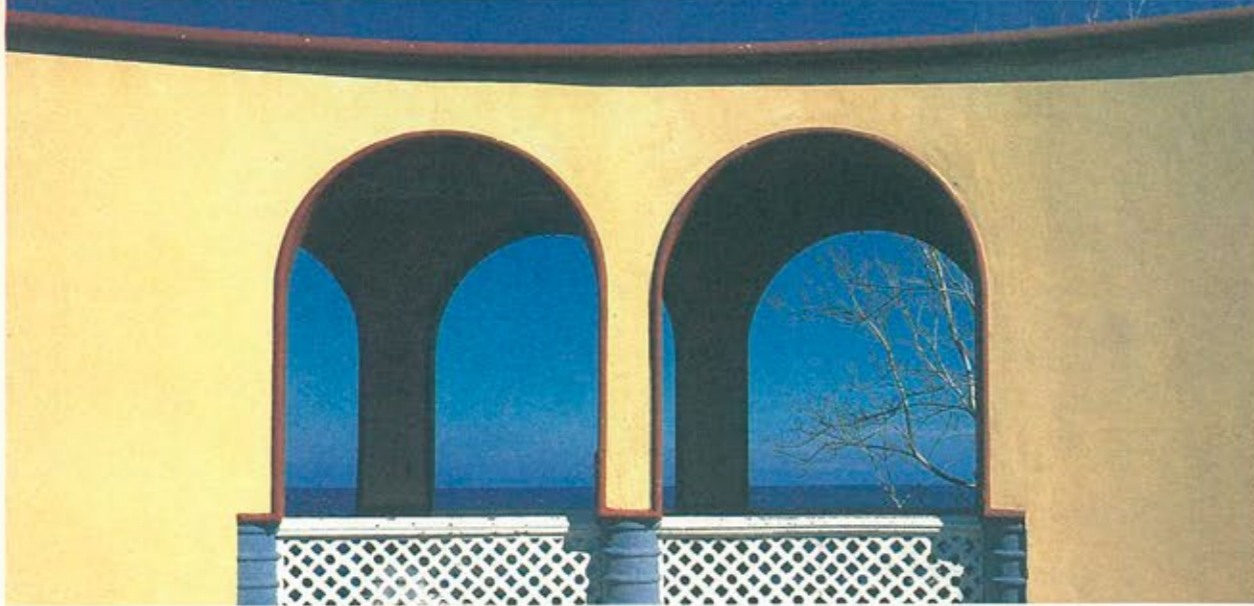
Ως Εταιρεία Συγγραφέων απευθύνουμε ένα ερώτημα όχι μόνον στην Κυβέρνηση και στα κόμματα αλλά σε όλη την αναγνώστικη κοινότητα στην Ελλάδα: Πόσο μεγάλη είναι η απόσταση ανάμεσα στο καθεστώς που φιμώνει τη φωνή του συγγραφέα και στο καθεστώς που του αφαιρεί το δικαίωμα να εργάζεται σε αξιοπρεπείς συνθήκες;

«Οι συγγραφείς να είναι πάντα στην πέννα!»

INTERAMERICAN

Η INTERAMERICAN χαιρετίζει την έκδοση του "ΔΑΙΔΑΛΟΣ"
και την προσπάθεια της Εταιρείας Συγγραφέων

 INTERAMERICAN
ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ EUREKO B.V.
Μεγάλη και Σίγουρη
www.interamerican.gr

ΦΩΤ. ΓΕΡΜΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΘΗΝΑΙΣ

Η Πεζογραφία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη σήμερα, Το μεγάλο συνέδριο της Εταιρείας Συγγραφέων στη Ρόδο. Συμπεράσματα

Το θέμα του συνεδρίου που έγινε στη Ρόδο στις αρχές Σεπτεμβρίου, σε συνεργασία με το εκεί Κέντρο Συγγραφέων και Μεταφραστών, υπήρξε ακριβώς η ίδια η φωνή του συγγραφέα. Οι προσκεκλημένοι δεν κλήθηκαν να μιλήσουν για κάτι διαφορετικό από το ίδιο τους το έργο. Το συνέδριο τους ζήτησε να εκφράσουν «με ποιο τρόπο συλλαμβάνουν το συγγραφικό τους όραμα στον σημερινό κόσμο». Το να μιλήσουν οι συγγραφείς για τον εαυτό τους και να συζητήσουν την άποψή τους με ομοτέχνους τους της ευρύτερης περιοχής υπήρξε το αποκλειστικό ζητούμενο αυτού του συνεδρίου.

Τέθηκε ένας μικρός στόχος, ώστε να μπορέσει να κερδηθεί. Κερδήθηκε; Κανείς δεν μπορεί να απαντήσει με σιγουριά. Το βέβαιο είναι ότι το συνέδριο έφερε κοντά τριάντα διαφορετικές φωνές. Τριάντα φωνές που τώρα, αν μη τι άλλο, ενδιαφέρονται να διαβάσουν τα βιβλία των ομοτέχνων τους. Τριάντα φωνές που, με την ευρύτητα που απόκτησε το θέμα μέσω του τύπου, διαμορφώνουν κάπως ευνοϊκότερα την υποδοχή των γειτόνων συγγραφέων στη χώρα μας αλλά και των δικών μας συγγραφέων στις δικές τους. Το τελευταίο, σε πολλούς συγγραφείς, ίσως να είναι αδιάφορο. Κατά κανόνα οι συγγραφείς μας δεν αντιμετωπίζουν τους γειτόνους ως δυνάμει αναγνώστες του έργου τους: με τον τρόπο τους συχνά φέρονται σαν ρατσιστές: φαίνεται πως προτιμούν έναν Γερμανό από έναν Αλβανό αναγνώστη, έναν Γάλλο από έναν Σέρβο κ.ο.κ. αγνοώντας ότι οι αναγνώστες των χωρών αυτών είναι κατά πολύ επαρκέστεροι από τους μέσους αντίστοιχους αναγνώστες της Κεντρικής Ευρώπης. Γι' αυτό και ο συρμός είναι να μεταφράζονται οι Έλληνες στα αγγλικά, γαλλικά κλπ., στις γλώσσες μεγάλης διάδοσης και άρα διακίνησης των βιβλίων. Όταν ένας Έλληνας συγγραφέας έχει μεταφραστεί στα σερβικά σχεδόν αδιαφορεί για την τύχη του βιβλίου του: αντιθέτως, ενθουσιάζεται αν η αγγλική ή η γερμανική του εκδοχή περιμένει μακάρια την πολτοποίηση σε κάποια αποθήκη της Άνω Ρηνανίας... Το συ-

νέδριο στη Ρόδο νομίζουμε ότι έδειξε την ανάγκη διάδοσης της ελληνικής γραφής στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων, αλλά και το αντίστροφο: την ανάγκη δικής μας γνωριμίας με τις νέες φωνές που αναδύθηκαν εκεί την τελευταία δεκαετία.

Τι έφερε κοντά τους συγγραφείς στο συνέδριο; Η από καρδιάς απάντηση είναι: μια κοινή «αύρα». Αλλά, για να υπάρξει αυτή η αύρα, προϋπόθεση ήταν κάποιοι άλλοι παράγοντες. Πρώτα απ' όλα η πλούσια πολυπολιτισμική κληρονομιά των λαών της περιοχής: η κληρονομιά αυτή κάποτε βάρυνε υπερβολικά στις εθνικές μας λογοτεχνίες: είχε αποκτήσει τη χροιά ενός μουσειακού ψευδοφολκλόρ, επειδή συνειδητά αγνοούσε τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της κληρονομιάς υπερτονίζοντας τον εθνικό, και ασφαλισμένο εντός των κλειστών συνόρων, χαρακτήρα της. Στη σημερινή πεζογραφία η πολυπολιτισμικότητα των Βαλκανίων μεταπλάθεται με γνώση και τέχνη σε νεωτερικές, συχνά εντελώς ανατρεπτικές, μορφές, που ανταποκρίνονται στη σύγχρονη ανάγκη των ανοικτών συνόρων. Οι νέοι συγγραφείς διατάζουν όλο και λιγότερο να ομολογήσουν τις εκλεκτικές, και σμιλεμένες στον χρόνο, υπερεθνικές συγγένειες με τους γείτονές τους.

Το άλλο στοιχείο που ένωσε τις φωνές των προσκεκλημένων συγγραφέων ήταν η κοινή συνείδηση της περιθωριοποιημένης γλώσσας: όλοι μιλούμε τις λεγόμενες «λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες» ή γλώσσες «μικρής εμβέλειας» («less diffused languages») ή τις επίσης λεγόμενες, με την οριενταλιστική ορολογία, «ελάσσονες γλώσσες» («minor languages»). Η συνείδηση ότι ο κόσμος κυριαρχείται από μία γλώσσα τύπου lingua franca, την παγκοσμιοποιημένη αγγλική, που κατά την περίπτωση μετατρέπεται σε greeklish, albanlish, turkish ή franklish, πιέζει βαριά πάνω στον συγγραφέα που επιμένει να γράφει στη γλώσσα του, στις τροπές της, στην παράδοσή της.

Υπήρξε όμως και ένα τρίτο στοιχείο που άφησε την αίσθηση ενός κοινού βηματισμού: η διαφορετικότητα. Ίσως μάλιστα αυτό το στοιχείο να ήταν το κυρίαρχο. Στη Ρόδο, οι περισσότεροι από τους παρόντες συνειδητοποιήσαμε τη διαφορετικότητά μας: με τη σαφή έννοια ότι είμαστε όλοι διαφορετικοί, όχι επειδή προερχόμαστε από διαφορετικές χώρες, αλλά επειδή γράφουμε διαφορετικά. Αυτή η πολύ συγκεκριμένη διαφορετι-

Στο συνέδριο συμμετείχαν κατ' αλφαβητική σειρά οι: Vasile Andru (Ρουμανία) Svetislav Basara (Σερβία), Βασίλης Βασιλικός, Ρέα Γαλανάκη, Θεόδωρος Γρηγοριάδης, Mehmet Coral (Τουρκία), Σωτήρης Δημητρίου, Φίλιππος Δρακονταειδής, Μαρία Ευσταθιάδη, Ζυράννα Ζατέλη, Νίκος Κάσδαγλης, Δημοσθένης Κούρτοβικ, Άρης Μαργακόπουλος, Νίκη Μαραγκού (Κύπρος), Adrijana Marcetic (Σερβία), Παύλος Μάτεσις, Zdravka Mihaylova (Βουλγαρία), Ηρακλής Μήλλας, Besnik Mustafaj (Αλβανία), Γκάγκα Ρόσιτς (Σερβία), Milisav Savic (Σερβία), Γιώργος Σκαμπαρδώνης, Θωμάς Σκάσσης, Luan Starova (FYROM), Πάνος Σταθόγιαννης, Ahmet Ümit (Τουρκία), Έλενα Χουζούρη, Zdravko Christo (Βουλγαρία).

ΙΣΟΥ ΚΑΙ ΤΟ... ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ο Τύπος υποδέχεται το συνέδριο («Το Βήμα» 25/8/02)

κότητα είναι η αδιαμφισβήτητη ταυτότητά μας. Το κέρδος του συνεδρίου στη Ρόδο έγκειται κυρίως στο ότι τριάντα πεζογράφοι εγκατέλειψαν βαθμιαία τον ρόλο του Έλληνα, Τούρκου, Αλβανού κλπ. συγγραφέα και μίλησαν με την, πολύ πιο αυθεντική, φωνή του συγγραφέα. Το συνέδριο πάνω σε αυτή τη βάση έκανε ένα μικρό βήμα στην επικοινωνία των συγγραφέων στη Βαλκανική. Θα χρειαστούν κι άλλα, πιο οργανωμένα, βήματα για να προχωρήσουμε βαθύτερα, στον πυρήνα της δουλειάς μας: δηλαδή να συζητήσουμε ζητήματα που αφορούν τις τεχνολογίες, τις μορφικές αναζητήσεις, την αφομοίωση ή υπέρβαση διαφόρων λογοτεχνικών τάσεων, τις θεματικές προτιμήσεις, τον κοινωνικό και ιδεολογικό προσανατολισμό, τη μεταφραστικότητα των έργων κλπ. Έγινε το πρώτο βήμα. Οι προσκεκλημένοι συγγραφείς υποσχέθηκαν στην Εταιρεία Συγγραφέων ότι σε σύντομο διάστημα θα στείλουν ένα διήγημα εμπνευσμένο από τις τρεις ημέρες παραμονής τους στη Ρόδο. Ο τόμος θα εκδοθεί σε όλες τις βαλκανικές γλώσσες αλλά και στην «διαμεσολαβήτρια» αγγλική. Η Εταιρεία αναλαμβάνει επίσης να προσθέσει στον Διαδικτυακό της κόμβο έναν μικρό «κουποσταθμό» ως βάση διαρκούς συζήτησης για όλους όσοι ενδιαφέρονται για την Πεζογραφία στα Βαλκάνια. Υπάρχει επίσης η σκέψη για ένα παρόμοιο συνέδριο του χρόνου, που στο κέντρο του, αυτή τη φορά, θα βρίσκεται η ποίηση. Μέσα από παρόμοια μικρά βήματα το συνέδριο «η Πεζογραφία στην Νοτιοανατολική Ευρώπη σήμερα» φιλοδοξούμε να μετεξελιχθεί μακροπρόθεσμα σε ένα Forum Perpetuum, που θα συνέρχεται με νέες δυνάμεις, σε τακτά χρονικά διαστήματα, προωθώντας την κοινή μας υπόθεση, της σύγχρονης Πεζογραφίας και Ποίησης στα Βαλκάνια, στη διεθνή αναγνωστική κοινότητα.

6 ΙΟΥΝΙΟΥ 1965: ΕΝΑΣ ΠΕΝΙΧΡΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΑΡΟΜΟΙΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ

ΕΝΑΣ χρόνος έκλεισε από τη σύγκληση του Συνεδρίου Βαλκανικών Συγγραφέων, που έγινε πέρυσι τον Μάιο στη Σόφια. Η Έλλάς έστειλε δύο αντιπροσωπίες, μία της Έθνικής Έταιρείας των Έλλήνων Λογοτεχνών και μία της Έταιρείας Έλλήνων Λογοτεχνών. Επειδή ο ύποφαινομενος ήταν μέλος της πρώτης, θα ήθελε να κάμει τόν απολογισμό του χρόνου που πέρασε για να... (βλ. δεξιά σελίδα) ακριβώς που βρισκόμαστε και ποιές διαφαίνονται σήμερα οι δυνατότητες μιας τέτοιας συνεργασίας στον τομέα των Γραμμάτων, μεταξύ Άλβανων, Βουλγάρων, Γιουγκοσλάβων, Έλλήνων, Ρουμάνων και Τούρκων συγγραφέων.

Στο συνέδριο εκείνο είχε αποφασισθεί ότι θα ιδρυθεί σε όσο το δυνατόν μικρότερο χρόνο μια Ένωση Βαλκανικών Συγγραφέων, η οποία θα ήταν το δόγμα που θα εξασφάλιζε σε όλους τους τομείς την συνεργασία αυτή. Οργανωτική από τους τομείς αυτούς θα ήταν η βραβεία διάδοση των λογοτεχνικών έργων - μελετάσε μεταφράσεις ή στην επικοινωνία και γνωριμία των Βαλκανικών συγγραφέων μεταξύ τους. Και έχω ορίσει ότι θα συκλήθη στο τέλος της χρονιάς, δηλαδή του 1966, συνέδος του Μόνιμου Συμβουλίου που θα δώσει τη Ένωση και θα προχωρήσει στην επίλυση του καταστατικού και την οργάνωση των βασικών προϋποθέσεων. Ο απολογισμός του χρόνου που έκλεισε είναι, ως το ομολογούμε, επιτυχής. Πράγματι, τον Ιανουάριο 1965 έγινε στη Σόφια η σύνοδος που είχε προγραμματισθεί και ο υποσημασμένος πήγε σαν αντιπρόσωπος της Έθνικής Έταιρείας των Έλλήνων Λογοτεχνών. Αλλά εκτός από την άσηχη απουσία απόδοσης, οι Έλληνες αντιπροσωπίες έλειψαν στην άσχημη ιδέα της Ένωσεως. Ο Γιουγκοσλάβος και ο Ρουμάνος προέβλεπαν την προσπάθεια για λόγους (βλ. από πρώτη όψη φαίνεται μια τριπλή αιδώς αλλά που δειλίζουν στις α- λιώδεις προϋποθέσεις για την ύπαιθρο λογοτεχνία στις κομμουνιστικές γύρες. Και αναρωτιέται κανείς πώς είναι δυνατόν να γίνει συνεργασία έτσι; Ίσως όσες με τους μη άριστους Έλληνες συγγραφείς των οποίων τα πεζογραφήματα είτε μυθιστορήματα είτε δοκίμια, είτε διηγήματα, καθόλου δεν αποβλέπουν στην διαπαιδαγώγηση των λαών των κομμουνιστικών χωρών, αλλά είναι εκδηλώσεις λευτέρων ανθρώπων που θεωρούν την Λογοτεχνία σαν Τέχνη Ελεύθερη, όπου ύπαιθρος ρυθμιστής είναι η ίδιουσυγκρασία και η προσωπικότητα του συγγραφέα. Δεν σκέπτεται μόνον να λείψουν οι υλικές δυσκολίες, οι σχετικές με τις δαπάνες οργανωτικής συνόδου, συλλέξιων, συμβουλίων, οργανώσεων συνεστίων, των στιγμών που βασικό εμπόδιο εξακολουθεί να είναι η λογική του βόρματος ότι σκοπός της Λογοτεχνίας είναι η διαπαιδαγώγηση του λαού σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος και της μαρξιστικής - λενινιστικής γραμμής. Η αντίθεση των μυθιστορημάτων «έο Κομμά», της Ημίματι Νίτιμω, προέβλεψε της Ένωσεως Βουλγάρων Συγγραφέων, ο κατάλογος και η ευλόγηση του Μιχαήλ, πείθουν ότι οι δυσκολίες είναι μεγάλες και εξακολου-

Ένας πενιχρός απολογισμός ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ

Οι προοπτικές για το μέλλον ΤΟΥ Γ. Ν. ΑΜΠΟΥ

γνώστες για τους πολλούς, ενδορατσιστικές ενοχρήσεις αντίληψης. Ίσως για να σωθούν τα προσήματα και για να μην βαθύνουμε μπροστά σε μία πλήρη άποψη της προσπάθειας, έγινε ένας πολύ γενικός προγραμματισμός δραστηριοτήτων καθόλου εθνικών, όπως είναι διάφορα εστιακά, όπου καλεσμένοι θα είναι οι αντιπρόσωποι των Βαλκανικών συγγραφέων. Οι δραστηριότητες αυτές με δυσκολία θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι συμβάλλουν στην επικοινωνία στην πραγματική συζήτηση, όπως επρόκειτο άρα να γίνει. Το αποτέλεσμα είναι ότι η σκέψη της συνεργασίας παραμένει άσπαστη και το μέτρο με το οποίο θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί, αλλά είναι ακόμα ασαφέστερα. Αναγκαστικά, λοιπόν, τώρα οι βασικές δυσκολίες, οι τα εμπόδια πάνω στα οποία θα κρουσθή η άραία αυτή προσπάθεια, η οποία θα κερδοφόρα μόνον αν παρηγορηθεί μια βαθιά αλλαγή στην κατάσταση των ελληνορωσικών καθισμάτων. Με τέτοια αλλαγή έλπικε ότι είχε γίνει. Αλλά τώρα τα γεγονότα δεν επιτρέπουν την συνέχιση αυτής της προσπάθειας.

Η σκοτεινή υπόθεση Μιχαήλ στη Γιουγκοσλαβία δείχνει ότι τίποτα δεν αλλάζει. Η δε αντίθεση Βουλγαρικών μυθιστορημάτων δείχνει ότι η διαπαιδαγώγηση του λαού σύμφωνα με τις μαρξιστικές κατευθύνσεις και με τους νόμους σοβιετικού, είναι οι θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την ύπαιθρο λογοτεχνία στις κομμουνιστικές γύρες. Και αναρωτιέται κανείς πώς είναι δυνατόν να γίνει συνεργασία έτσι; Ίσως όσες με τους μη άριστους Έλληνες συγγραφείς των οποίων τα πεζογραφήματα είτε μυθιστορήματα είτε δοκίμια, είτε διηγήματα, καθόλου δεν αποβλέπουν στην διαπαιδαγώγηση των λαών των κομμουνιστικών χωρών, αλλά είναι εκδηλώσεις λευτέρων ανθρώπων που θεωρούν την Λογοτεχνία σαν Τέχνη Ελεύθερη, όπου ύπαιθρος ρυθμιστής είναι η ίδιουσυγκρασία και η προσωπικότητα του συγγραφέα. Δεν σκέπτεται μόνον να λείψουν οι υλικές δυσκολίες, οι σχετικές με τις δαπάνες οργανωτικής συνόδου, συλλέξιων, συμβουλίων, οργανώσεων συνεστίων, των στιγμών που βασικό εμπόδιο εξακολουθεί να είναι η λογική του βόρματος ότι σκοπός της Λογοτεχνίας είναι η διαπαιδαγώγηση του λαού σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος και της μαρξιστικής - λενινιστικής γραμμής. Η αντίθεση των μυθιστορημάτων «έο Κομμά», της Ημίματι Νίτιμω, προέβλεψε της Ένωσεως Βουλγάρων Συγγραφέων, ο κατάλογος και η ευλόγηση του Μιχαήλ, πείθουν ότι οι δυσκολίες είναι μεγάλες και εξακολου-

Η συνεργασία των Βαλκανικών συγγραφέων θα ήταν εύχης έργο να γίνει. Αλλά επί τρεις όρους και χωρίς κανένα απόλυτο δογματικό ή σοβιετιστικό κάλυμα και με το μόνο πνεύμα που είναι ανεκτό από τους Έλληνες μη άριστους συγγραφείς. Και αυτό είναι το πνεύμα της απολύτου, άδραμμένου έκδηλωσης της προσωπικότητας και της ελευθερίας.

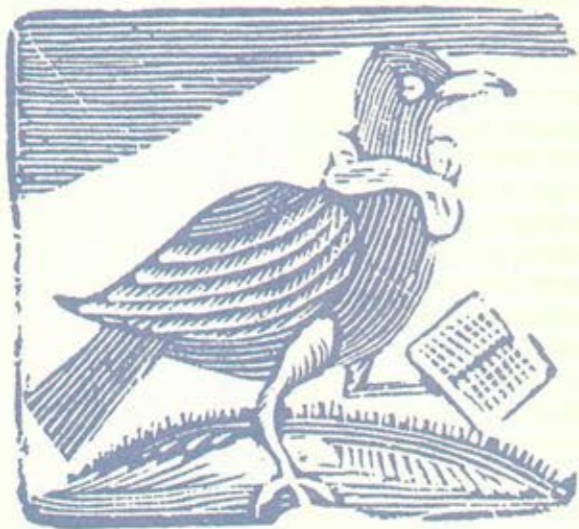
...και βραβεία φέροντας

Αποτελεσματικός τρόπος να προβάλλονται ελληνικά βιβλία στο εξωτερικό είναι η βράβευση των καλύτερων μεταφράσεων ελληνικών βιβλίων σε κάθε γλώσσα με προϋπόθεση βέβαια ότι η απονομή του βραβείου γίνεται στη ξένη χώρα και το βιβλίο προβάλλεται από τους εντόπιους μηχανισμούς δημοσιότητας. Το Κρατικό Βραβείο μετάφρασης για την καλύτερη μετάφραση έργου της Ελληνικής Γραμματείας από την ελληνική σε ξένη γλώσσα, π.χ., δεν εξασφαλίζει καμία προβολή του συγκεκριμένου μεταφρασμένου βιβλίου στην ξένη αγορά. Ένα πρώτο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση ήταν η πρωτοβουλία του Ε.ΚΕ.ΒΙ. σε συνεργασία με το Γερμανικό Υπουργείο Εξωτερικών να θεσπίσει πριν από λίγα χρόνια το ελληνο-γερμανικό Βραβείο Λογοτεχνικής Μετάφρασης. Παρόμοια βραβεία, οπωσδήποτε σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς στην αντίστοιχη ξένη χώρα, θα πρέπει να θεσπιστούν για μεταφράσεις στις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές (και όχι μόνο) γλώσσες γιατί μόνο έτσι εξασφαλίζεται η πολυπόθητη δημοσιότητα και προβολή.

Στην Αγγλία, π.χ., υπάρχουν εδώ και πολλά χρόνια αντίστοιχα βραβεία για μεταφράσεις από άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες: βραβείο John Florio (από τα ιταλικά), βραβείο Vondel (από τα ολλανδικά), βραβείο Scott Moncrieff (από τα γαλλικά), βραβείο Schlegel-Tieck (από τα γερμανικά), βραβείο Premio Valle Inclan (από τα ισπανικά), βραβείο Calouste-Guilbenkian (από τα πορτογαλλικά), βραβείο Bernard Shaw (από τα σουηδικά) κ.τ.λ., τα οποία κáιρουν μεγάλης δημοσιότητας και προβολής κάθε χρόνο διότι δίνονται από την Εταιρεία Συγγραφέων της Βρετανίας και το Βρετανικό Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης σε συνεργασία με τη Λογοτεχνική Επιθεώρηση των Τάιμς (TLS). Όλα τα βιβλία που φτάνουν στην τελική επιλογή (shortlist) μνημονεύονται και διαφημίζονται στους Τάιμς και σε άλλες εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας. Το κόστος για τη θέσπιση τέτοιων βραβείων είναι μη-

δαμινό μπροστά στην προβολή που εξασφαλίζεται για το μεταφρασμένο βιβλίο.

Ελλείψει κάποιας πρωτοβουλίας από τους αρμόδιους φορείς στην Ελλάδα, το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού στο Λονδίνο (με πρωτοβουλία της Μορφωτικής Συμβούλου της Ελληνικής Πρεσβείας, κυρίας Βάνας Σολομωνίδου), προχώρησε σε συνεργασία πάντα με την Εταιρεία Συγγραφέων της Βρετανίας και τη Λογοτεχνική Επιθεώρηση των Times, στη θέσπιση βραβείου μετάφρασης από τα ελληνικά, που δόθηκε για πρώτη φορά φέτος

και που θα δίνεται από εδώ και πέρα κάθε δύο χρόνια. Φέτος βραβεύτηκε ο Λίο Μάρσαλ για τη μετάφραση του βιβλίου του μέλους της Εταιρείας μας, **Σωτήρη Δημητρίου, Ν' ακούω καλά τ' όνομά σου**, που εκδόθηκε στην Αγγλία από το Κέντρο για Βυζαντινές, Οθωμανικές και Νεοελληνικές Σπουδές του Πανεπιστημίου του Μπέριμιγκαμ (με την επιμέλεια του καθηγητή Δημήτρη Τζιόβα).

Η τελετή της απονομής των βραβείων έγινε σε ένα κατάμεστο Queen Elizabeth Hall στο South Bank Centre του Λονδίνου, στις 23 Σεπτεμβρίου στο πλαίσιο των εκδηλώσεων που γίνονται κάθε χρόνο στον ίδιο χώρο για τον εορτάσμό της Παγκόσμιας Ημέρας Μετάφρασης (30 Σεπτεμβρίου), πριν από την ετήσια διάλεξη «St Jerome» (άγιος προστάτης των μεταφραστών). Προσκεκλημένοι ομιλητές τα τελευταία χρόνια υπήρξαν μεταξύ άλλων ο George Steiner, ο Seamus Heaney και ο David Constantine. Φέτος προσκεκλημένη ομιλήτρια ήταν η γνω-

στή Αμερικανίδα συγγραφέας Σούζαν Σόνταγκ, η οποία εξέφρασε τον προβληματισμό της όχι τόσο γύρω από ζητήματα μετάφρασης όσο γύρω από τη σημερινή γλωσσική ηγεμονία της αγγλικής.

Παράλληλα όμως με την ετήσια αυτή διάλεξη υπήρχε όπως κάθε χρόνο σειρά εκδηλώσεων και συζητήσεων που διάρκεσαν δύο μέρες με γενικό θέμα: "Truthful Infidelities: The Making of a Literary Translation" (Αληθινές απιστίες: η δημιουργία μιας λογοτεχνικής μετάφρασης). Για πρώτη φορά από τότε που ξεκίνησαν οι εκδηλώσεις αυτές, πριν από επτά περίπου χρόνια, υπήρχε συμμετοχή από την Ελλάδα και μάλιστα από μέλη της Εταιρείας μας. Στη συζήτηση στοργυλής τραπέζης με θέμα τη μετάφραση αργκό, διαλέκτων και ιδιωματικής γλώσσας συμμετείχε με εισήγηση ο γράφων και στη συζήτηση με θέμα τη μετάφραση θεατρικών έργων συμμετείχε με εισήγηση η **Τζένη Μαστοράκη**. Το κοινό σε αυτές τις εκδηλώσεις (που πληρώνει εισιτήριο — πράγμα παντελώς άγνωστο για τις καθ' ημάς συνήθειες) ήταν περισσότερο ειδικό και προήλθε από το χώρο της μετάφρασης και του βιβλίου για ν' ακούσει —

ίσως και για πρώτη φορά— σκέψεις γύρω από τη μετάφραση και το βιβλίο στην Ελλάδα.

Η θέσπιση του καινούριου αυτού βραβείου έφερε λοιπόν πολλαπλά θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την προβολή του ελληνικού βιβλίου στον αγγλικό χώρο. Ας σημειωθεί όμως ότι ένα βραβείο αποκτά κύρος από το κύρος των μελών της κριτικής επιτροπής και από την ποιότητα του έργου που βραβεύεται. Προς αυτή την κατεύθυνση η Εταιρεία μας θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά τόσο στην οργάνωση και την απονομή του καινούριου αυτού βραβείου όσο και στην οικονομική ενίσχυσή του ώστε να μπορεί να δίνεται κάθε χρόνο, και το ελληνικό βιβλίο να μετέχει κάθε χρόνο της δημοσιότητας και της προβολής που εξασφαλίζουν τα μεταφραστικά αυτά βραβεία.

ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΚΟΝΟΛΙ

Autodafé

Γράφουν από μια χώρα μακρινή (;)

Τι σημαίνει να είσαι συγγραφέας στη Σερβία τον καιρό του πολέμου; Τι σημαίνει να γράφεις στην Παλαιστίνη; Πώς ζει ένας Κούρδος συγγραφέας που έχει ζητήσει άσυλο στην Ιταλία; Πώς γράφεις στη γειτονική Αλβανία ή στη Βουλγαρία την εποχή της αναδόμησης του κράτους και των ιδεολογιών; Μπορείς να γράφεις στο Αφγανιστάν; Για ποιον και τι; Τι σημαίνει να γράφεις σήμερα, Κινέζος στο Παρίσι, Ρώσος στη Νέα Υόρκη; Αλλά και τι σημαίνει να γράφεις στην ίδια σου τη χώρα; Σε ποιο βαθμό η κοινωνική συγκυρία μπορεί να σε αφήνει ασυγκίνητο;

Την απάντηση σε αυτά και σε παρόμοια ερωτήματα την αναζητήσαμε στις αγωνιώδεις καταθέσεις ορισμένων από τους συγγραφείς οι οποίοι, εδώ και πολύ καιρό, ενώνουν τις φωνές τους στο Διεθνές Κοινοβούλιο των Συγγραφέων (International Parliament of Writers).

Enrique Vila-Matas (ΙΣΠΑΝΙΑ)

Πού σημαδεύει ο συγγραφέας σήμερα;

Σήμερα, με την άνοδο του νέου ισπανικού μυθιστορήματος, έχουν εμφανιστεί δύο ειδών νέοι, αρχαίοι συγγραφείς: από τη μια είναι εκείνοι που αγνοούν ότι πρόκειται για μια σκληρή δουλειά, που απαιτεί μεγάλη υπομονή, μια δουλειά στην οποία προχωράς ψηλαφητά και σε αναγκάζει να παίζεις τη ζωή σου κορόνα-γράμματα, να διακινδυνεύεις τη ζωή σου (σύμφωνα με τον Michel Leiris) όπως κάνει ένας ταυρομάχος: από την άλλη, είναι εκείνοι που αντιμετωπίζουν τη λογοτεχνία σαν μια σταδιοδρομία και έχουν θέσει ως κύριο στόχο τους να κερδίσουν χρήματα και φήμη.

Δεν έχω ψυχική κήρυκα και, άλλωστε, δεν θέλω να αποθαρρύνω ούτε τους μεν ούτε τους δε, γι' αυτό θα παραθέσω τον Όσκαρ Ουάιλντ, θα παραθέσω αυτή τη συμβουλή που έδωσε σε έναν νέο συγγραφέα στον οποίο είχαν πει πως έπρεπε να αρχίσει από χαμηλά: «Όχι, ξεκίνα από την κορυφή και κάθισε επάνω». Ο Gabriel Ferrater το είπε διαφορετικά: «Ένας συγγραφέας είναι όπως ένας πυροβολητής. Είναι καταδικασμένος, το γνωρίζουμε όλοι, να πέφτει λίγο πιο χαμηλά από το στόχο του. Για παράδειγμα, αν εγώ φιλοδοξώ να γίνω Musil και πέσω λίγο πιο χαμηλά, είναι ήδη

αρκετά ψηλά. Αν όμως επιδιώκω να γίνω ένας συγγραφέας τέταρτης κατηγορίας...».

Ένας συγγραφέας πρέπει να έχει τη μεγαλύτερη δυνατή φιλοδοξία και να γνωρίζει πως το σημαντικό δεν είναι η φήμη ή το να γίνει συγγραφέας, αλλά το να γράφει, να δεθεί διά βίου σε έναν ευγενή αλλά άτεγκτο αφέντη, έναν αφέντη που δεν κάνει παραχωρήσεις και οδηγεί τους αληθινούς συγγραφείς στο δρόμο της πικρίας, όπως μπορούμε να το διαπιστώσουμε μέσα από φράσεις σαν αυτή της Marguerite Duras: «Γράφω σημαίνει επιχειρώ να μάθω τι θα έγραφα, αν έγραφα».

Το να θέσεις στον εαυτό σου το στόχο να γράφεις ισοδυναμεί με το να διεισδύεις σε έναν επικίνδυνο χώρο, γιατί μπαίνεις σε ένα σκοτεινό τούνελ δίχως τέλος, γιατί ποτέ δεν μένεις πλήρως ευχαριστημένος, ποτέ δεν καταφέρνεις να γράφεις το τέλειο ή το μοναδικό έργο, και αυτό είναι κάτι που προκαλεί ανεπίπτη αγωνία. Πρώτα μαθαίνει κανείς να πεθαίνει κι έπειτα να γράφει. Και αυτό γιατί (όπως λέει ο Justo Navarro) το να είσαι συγγραφέας, όταν ήδη ξέρεις να γράφεις, σε μετατρέπει σε άνθρωπο αλλόκοτο, ξένο: πρέπει να αρχίσεις να μεταφράζεις τον εαυτό σου. Το να γράφεις σημαίνει να πάψεις να είσαι συγγραφέας ή να θέλεις να μοιάζεις στον Μαστρογιάνι για να βαλθείς απλούστατα να γράφεις, να γράφεις αυτό που θα έγραφε, αν έγραφε. Είναι κάτι τρομερό, που όμως το συνιστώ σε όλους, γιατί όταν γράφεις διορθώνεις τη ζωή —έστω

και αν διορθώνουμε ένα μόνο κόμμα την ημέρα· είναι το μόνο που μας προστατεύει από τις ανόητες πληγές και τα παράλογα χτυπήματα που μας δίνει η φρικαλέα πραγματική ζωή (ακριβώς επειδή είναι φρικαλέα, το τίμημα που πρέπει να πληρώσουμε, προκειμένου να γράψουμε και να παραιτηθούμε από μέρος της πραγματικής ζωής δεν είναι τόσο σκληρό, όπως θα μπορούσε κάποιος να σκεφτεί). Όπως έλεγε ο Italo Svevo, είναι το καλύτερο που μπορούμε να κάνουμε σε αυτή τη ζωή και, ακριβώς επειδή είναι το καλύτερο, θα έπρεπε να επιθυμούμε να το κάνει όλος ο κόσμος: «Όταν όλοι καταλάβουν την καθαρότητα με την οποία το κάνω, όλοι θα γράψουν. Η ζωή θα διαποτιστεί από τη λογοτεχνία. Η μισή ανθρωπότητα θα αφοσιωθεί στο διάβασμα και στη μελέτη αυτών που η άλλη μισή θα έχει γράψει. Και η περισυλλογή θα καταλάβει το μεγαλύτερο κομμάτι του χρόνου, που θα αποσπαστεί με τον τρόπο αυτόν από τη φρικτή αληθινή ζωή. Και αν ένα μέρος της ανθρωπότητας εξεγερθεί και αρνηθεί να διαβάσει τις πνευματικές αναζητήσεις των υπολοίπων, ακόμα καλύτερα. Ο καθένας θα διαβάζει τον εαυτό του».

Διαβάζοντας τους άλλους ή εμάς τους ίδιους, δεν βλέπω μεγάλα περιθώρια για πολεμικά ξεσπάσματα· μένουν αντίθετα πολλά για να μπορέσει ένας άνθρωπος να δείξει σεβασμό στα δικαιώματα του άλλου, και αντίστροφα. Δεν υπάρχει τίποτα λιγότερο επιθετικό από κάποιον που χαμηλώνει τα μάτια του για να διαβάσει ένα βιβλίο που κρατάει στα χέρια του. Θα έπρεπε να αναζητήσουμε αυτή την παγκόσμια περισυλλογή. Μπορεί κάποιος να μου πει ότι πρόκειται για ουτοπία, αλλά μόνο στο μέλλον τα πάντα είναι πιθανά.

(Μετάφραση από τα ισπανικά: Αγγ. Αλεξοπούλου)

Stanko Cerovic (ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ)

Η φύση συμμετέχει στον πόλεμο

Το κατάλαβα στο τέλος της βοσνιακής σύρραξης. Ήταν αρχές άνοιξης, λίγες μέρες μετά την άρση του εμπορικού αποκλεισμού του Σαράγιεβο. Διέσχιζα τη Βοσνία με κατεύθυνση την Κροατία. Τέσσερα χρόνια είχαν κυλήσει από την αρχή του πολέμου. Τέσσερα χρόνια κατά τη διάρκεια των οποίων ο άνθρωπος μεταμορφώθηκε σε πύρινη και κοφτερή σκέψη, στραμμένη ολοκληρωτικά προς το πιο πρόσφατο συμβάν και την κατεύθυνση απ' όπου έρχεται το κακό, ακίδα που καταγράφει σε άδειο δίσκο και τον πιο μικρό παλμό, το ελάχιστο τρεμουλιασμά των νεύρων. Η κούραση αρχίζει να διαφαίνεται: η ύπαρξη είναι προσηλωμένη σε κάποιο σημείο που αναιρεί τον τόπο και το χρόνο, τη μνήμη και τα σχέδια, το παρελθόν και το μέλλον. Ακόμη κι όταν, υπό την επήρεια του αλκοόλ, καταφέρνεται να ξεχνάτε, η χαλάρωση είναι απατηλή, γιατί αυτός που ηρεμεί είναι κάποιος άλλος. Η ακίδα αρνείται να καταγράψει τους συμβιβασμούς, συνεχίζει να κινείται στο πίσω μέρος του μυαλού με την ίδια δύναμη, ούτε τα ναρκωτικά ούτε τα όνειρα ενεργούν πάνω της.

Τη φθινοπωρινή αυτή μέρα που διέσχιζα τη Βοσνία,

κατάλαβα ότι κατά τη διάρκεια του πολέμου η φύση εξαφανιζόταν από τη συνείδησή μας. Το γεγονός ότι ο ψυχισμός στο εξής θα συρρικνωθεί και θα γίνει μια πυρωμένη αιχμή, ταλαντευόμενος στην επιφάνεια και μετακινούμενος κατ' αναλογία με τη μετακίνηση του κέντρου του κακού, εξηγεί γιατί οι άνθρωποι ενεργούν σαν να είναι εκτός εαυτού, γιατί είναι ικανοί να επιτελέσουν την πιο ακαρακτήριστη ή την πιο καλή πράξη: δεν μοιάζουν πια σ' αυτούς που ήταν πριν από τον πόλεμο και όταν αυτός θα τελειώσει, δεν θα είναι ικανοί να καταλάβουν αυτό που ήταν ή αυτό που έκαναν κατά τη διάρκειά του. Παρόμοια αλλαγή προσωπικότητας επέρχεται σε κάθε ξέσπασμα βίας, όμως στη διάρκεια του πολέμου διαρκεί περισσότερο και είναι βαθύτερη. Σε πάρα πολλές γλώσσες λένε για κάποιον που είναι υπό το κράτος της οργής ότι είναι «εκτός εαυτού», όμως δεν είναι εκτός εαυτού αλλά στα όρια του εαυτού του, είναι ολόκληρος, αποτραβηγμένος σε αυτό το όριο, προσπαθώντας να επιβιώσει σε αυτό το σημείο της ύπαρξής του με τον ίδιο τρόπο όπως μέσα στον κόσμο που γκρεμίζεται ολόγυρά του.

Στη διάρκεια του πολέμου η φύση καλύπτεται με ένα πέπλο σχεδόν αδιαφανές. Μαντεύετε στο πίσω μέρος της διαταραγμένης συνείδησής σας τα περιγράμματα των δέντρων και των βουνών, μένουν όμως έτσι, απρόσιτα, σημεία αδιαπέραστα; Ξένα και σιωπηλά. Δεν υπάρχουν ηλιόλουστες μέρες στη διάρκεια του πολέμου. Όταν θα τελειώσει και θα αναρωτηθείτε για την απότομη αλλαγή της διάθεσής σας, θα συνειδητοποιήσετε ότι η φύση είχε εξαφανιστεί εντελώς. Ούτε για μια στιγμή δεν θα θυμηθείτε ακόμη και τα πιο αγαπημένα τοπία της παιδικής σας ηλικίας να φωτίζονται από τον ήλιο.

Η φύση αποσύρεται από τον πόλεμο, όμως η λιποταξία αυτή είναι ένα από τα πιο συγκλονιστικά γεγονότα της φρίκης του πολέμου. Εκτός εαυτού, ο άνθρωπος στον πόλεμο αρχίζει να ζει, σχεδόν οικειοθελώς, στην εξορία του κόσμου.

Τα ποτάμια της Βοσνίας ήταν διάσημα για τις άφθονες πέστροφές τους. Σ' αυτό το ταξίδι, την πρώτη ηλιόλουστη μέρα εδώ και τέσσερα χρόνια, παρατήρησα για πρώτη φορά ψαράδες στη σειρά, όρθιους μέσα στο νερό ή πάνω στους βράχους. Ούτε για μία φορά, αυτά τα τέσσερα χρόνια, δεν είχα σκεφτεί τα βοσνιακά ποτάμια ή τους ψαράδες που πήγαιναν εκεί, αν και αυτή είναι η πρώτη εικόνα που μου 'ρχεται στο μυαλό όταν γίνεται αναφορά στη Βοσνία, μιας και αποτελεί κομμάτι των παιδιών προσωπικών, οικογενειακών μύθων.

Στο τέλος του πολέμου, όταν επέστρεψε το φως και η φύση στο πεδίο της συνείδησής μου, βίωσα μια τόσο έντονη συγκίνηση που είχα ίσως να την αισθανθώ από την αρχή της σύρραξης. Τότε συνειδητοποιείς ότι επιστρέφεις στον εαυτό σου. Η Βοσνία ήταν ακόμα σπαρμένη με νάρκες κατά προσωπικού και δεν ενδεκνυόταν να ριψοκινδυνεύει κανείς στην εξοχή, διότι υπήρχε κίνδυνος έκρηξης. Αυτό δείχνει πόσο αραιό ήταν ακόμη το φωτεινό βερνίκι που κάλυπτε και πάλι τη ζωή. Πέρα και πάνω από το φόβο, απομεινάρια του εφιάλτη του πολέμου, ανοιγόταν, επιβλητικό, ένα υπέροχο τοπίο. Το τέλος του πολέμου σημαίνει επιστροφή στο σπίτι, επιστροφή στον κόσμο, επιστροφή στον

εαυτό σου. Το φως και η φύση, πολύ περισσότερο από τους ανθρώπους, παίζουν εδώ καθοριστικό ρόλο. Σκέφτεσαι λοιπόν όπως όταν ζεις έναν μεγάλο έρωτα: ανήκω σε κάτι καλύτερο από τον εαυτό μου.

Εξαιτίας αυτής της ανάμνησης, πρόσεχα επίτηδες το περιβάλλον μου την πρώτη μέρα που το ΝΑΤΟ χτύπησε τη Γιουγκοσλαβία. Ήθελα να δω τη φύση να αποσύρεται στον εαυτό της, να κρύβει το πρόσωπό της, αφήνοντας τον άνθρωπο μόνο του μπροστά στη μεγαλύτερη πρόκληση. Παρότι είχε αρχίσει, κατά κάποιον τρόπο, μια διαδικασία συσκότισης, τίποτε δεν ήταν ορατό. Ήταν και πάλι αρχές της άνοιξης και η μέρα ήταν φωτεινή. Οι ψαράδες στη σειρά ήταν εκεί, αν και στα ποτάμια και τις λίμνες της Βοϊβοντίνας δεν ψαρεύονται πέστροφες. Γυμνοί από τη μέση και πάνω, νωχελικοί, άνετα καθισμένοι μέσα στις ακίνητες βάρκες, έμοιαζαν να κοιμούνται. Σε διάφορες μεριές επίσης, έβλεπες περιπατητές που με κινήσεις αργές και μετρημένες έμοιαζαν να διαλύονται ηδονικά μέσα στην απεραντοσύνη της παννονιακής πεδιάδας. Υπήρχαν και οικογένειες, συντροφικές νέων, απομονωμένα ζευγάρια και, παντού, πολλά παιδιά. Για τους ανθρώπους αυτής της πλούσιας πεδιάδας — το καταλαβαίνεις αμέσως, κυρίως την άνοιξη — η πολιτική δεν υφίσταται, δεν θα έπρεπε να υφίσταται. Η φύση είναι απλόχερη, δεν απογοητεύει κανέναν. Στην πρώην Γιουγκοσλαβία, οι κάτοικοι της Βοϊβοντίνας είχαν τη φήμη ανθρώπων ανοιχτόκαρδων, παθιασμένων, αλλά ποτέ ορμητικών, με μεγάλη ανοχή, που απεχθάνονταν την πολιτική και τον πόλεμο. Στα μέρη τους, έτρωγες, έπινες, διασκέδαζες όπως πουθενά αλλού στα Βαλκάνια, τουλάχιστον με έναν τρόπο πολύ πιο ανθρώπινο, με λιγότερη απελπισία και υπερβολή.

Δυστυχώς όμως για την ίδια, η Βοϊβοντίνια είναι πάρα πολύ πλούσια. Έχει κοιτάσματα πετρελαίου και ανεπτυγμένη πετροχημική βιομηχανία. Κατά τη διάρκεια του πολέμου, αυτή η παραδείσια πεδιάδα θα μεταμορφωνόταν στον πιο μολυσμένο τόπο της Ευρώπης. Μετά τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ η γη παράγει κακοσχηματισμένα φρούτα και λαχανικά, απαγορεύεται η

κατανάλωση ψαριών, οι αγελάδες δεν δίνουν πια γάλα.

(Μετάφραση από τα γαλλικά: Ιωάννα Λεκάκου)

Russel Banks (ΗΠΑ)

Μια άλλη Αμερική

Όχι, αυτό που έχουμε εδώ αποτελεί αδιάψευστο στοιχείο της οργής μιας γενιάς, μια οργή που συσσωρεύτηκε σιγά σιγά, καταπίεστηκε επί μακρόν και πλανάται τώρα ελεύθερη. Ο κόσμος, ακόμη και οι Αμερικανοί έφηβοι, δεν σφάζουν άλλους ανθρώπους και

δεν αυτοκτονούν εκτός και εάν είναι οργισμένοι. Έχουν βεβαίως την τεχνολογία — αυτόματα όπλα, αυτοσχέδιες βόμβες σε μεταλλικούς σωλήνες, κοντόκαννες καρμπίνες, όπλα που μπορεί να τα αποκτήσει τόσο εύκολα ένα δεκαεξάχρονο κωθών με σύμπλεγμα κατωτερότητας όσο και την ηλεκτρική ξυριστική μηχανή του μπαμπά —, η οποία επιτρέπει στην οργή τους να προβαίνει σε σφαγές στην αυλή του σχολείου. Και, ναι, υπάρχει αφθονία γοτθικών εικόνων, διαθέσιμων σε κάθε Αμερικανό που έχει μάτια και έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή ή τηλεόραση, αφθονία ταινιών με πετσόκοψέ τους, πυροβόλησέ τους, ανατίναξέ τους, οι οποίες τώρα προβάλλονται στα εμπορικά κέντρα, και ατελείωτα βασανιστήρια ψυχρών σατανικών μουσικών ακουσμάτων, για να κάνουν την αιμοχαρή καρδιά ενός δεκαπεντάχρονου αγοριού να χτυπά δυνατά. Τίποτε από όλα αυτά δεν είναι νέο, αλλά όλα αυτά επιτρέπουν να θέσουμε το ερώτημα γιατί αυτά τα αγόρια από τα προάστια βγαίνουν από τα ωραία τους ισόγεια και γκαράζ με όπλα πυροβολώντας μανιωδώς, γιατί σε όλη την Αμερική σκοτώνουν πρώτα τους

συμμαθητές τους και ύστερα αυτοκτονούν. Ή γιατί τα κορίτσια από τα προάστια πεθαίνουν σκόπιμα της πείνας, τρυπούν τα φρύδια, τις μύτες, τα στήθη, τους αφαλούς και τους κόλπους τους, καλύπτουν τα ισχνά μπράτσα, τα μπούτια και τις κοιλιές τους με φανταχτερά τατουάζ.

Να γνωρίζουν άραγε όλοι βαθιά στην καρδιά τους,

Το ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ δημιουργήθηκε έπειτα από έκκληση τριακοσίων συγγραφέων από ολόκληρο τον κόσμο τον Ιούλιο του 1993, ως αντίδραση στις συνεχιζόμενες δολοφονίες συγγραφέων στην Αλγερία. Οι υπογράφωντες την έκκληση επιβεβαίωσαν την ανάγκη να δημιουργηθεί ένας καινούριος θεσμός, με τη μορφή ενός Δικτύου Πόλεων-Καταφυγίων, ικανού να προάγει την πραγματική αλληλεγγύη για τους συγγραφείς που διώκονται. Αποβλέπουν στην υπεράσπιση της ελευθερίας της δημιουργίας παντού όπου απειλείται και γι' αυτό το λόγο πραγματοποιούν έρευνες και αναζητήσεις για τις νέες μορφές λογοκρισίας.

Στις 27 Ιουνίου 1994 δημιουργήθηκε η ένωση του Διεθνούς Κοινοβουλίου των Συγγραφέων και ο Σάλμαν Ρούσντι ήταν ο πρώτος πρόεδρος. Η Εταιρεία Συγγραφέων, με τη μεσολάβηση του προέδρου της Βασίλη Βασιλικού, αποτελεί μέλος του.

Το περιοδικό *Autodafé* εκδίδεται από το Διεθνές Κοινοβούλιο σε συνεργασία με πέντε εκδότες, δύο φορές τον χρόνο, σε πέντε γλώσσες ταυτόχρονα: στην Αθήνα από τις εκδόσεις Άγρα, στη Βαρκελώνη από τις εκδόσεις Anagrama, στο Μιλάνο από τις εκδόσεις Feltrinelli, στη Νέα Υόρκη από τις εκδόσεις Seven Stories και στο Παρίσι από τις εκδόσεις Denoël. Από την ελληνική εκδοχή του περιοδικού στις εκδόσεις Άγρα (Τεύχη 1 και 2, Φθινόπωρο 2000 και Χειμώνας 2001-2002 αντιστοίχως) μας παραχωρήθηκαν τα μεταφρασμένα αποσπάσματα αυτών των άρθρων.

να γνωρίζουν, αλλά να μην μπορούν να το πουν, ότι έχουν εγκαταλειφθεί από τους ενήλικους και ο μόνος τρόπος που τα χαμένα παιδιά μπορούν να ενηλικιωθούν είναι να γυρίσουν ξαφνικά και αυτά και να εγκαταλείψουν τα παιδιά τους; Φανταστείτε πώς νιώθει ένα παιδί στον προθάλαμο ενηλικίωσης μέσα σε έναν πολιτισμό που περηφανεύεται για το γεγονός ότι πάνω από ένα δισεκατομμύριο δολάρια δαπανήθηκαν το 1998 σε τηλεοπτικές διαφημίσεις για προϊόντα που πωλούνται σε παιδιά, σύμφωνα με ένα άρθρο το οποίο δημοσιεύτηκε στις οικονομικές σελίδες των *New York Times*, συμπωματικά την προηγούμενη της Σφαγής του Κολουμπάιν. Ένα δισεκατομμύριο δολάρια σε διαφημίσεις που απευθύνονται αποκλειστικά σε παιδιά —χωρίς να συνυπολογίσουμε τις διαφημίσεις για τσιγάρα, ποτά και όπλα!

Χωρίς να το γνωρίζουμε, εμείς οι Αμερικανοί τον τελευταίο μισό αιώνα έχουμε εισέλθει σε μια διαδικασία αυτοαποικισμού. Έχοντας εξαντλήσει τους ιθαγενείς μακρινών χωρών για να μεταβάλουμε τη χώρα τους σε αποικία, επιστρέψαμε στην πατρίδα και με τη βοήθεια της τηλεόρασης, του κινηματογράφου, των «θεματικών» πάρκων, του διαδικτύου και των ηλεκτρικών παιχνιδιών —των ίδιων βιομηχανιών ψυχαγωγίας που στηλιτεύουμε αλλά ωστόσο αγοράζουμε με πάθος τις μετοχές τους— έχουμε αποικίσει τους νέους μας. Γίναμε η γουρούνα που τρώει τα γουρουνάκια της. Έχουμε εγκαταλείψει την, παλιά όσο και το είδος μας, ευθύνη να προστατεύουμε τα παιδιά μας από τον απατεώνα, τον πωλητή, τονπραματευτή. Έχουμε ξεχάσει την υποχρέωσή μας να κρατάμε τον μάγκα με όλες τις απατηλές υποσχέσεις αποκλεισμένο στην απέναντι πλευρά της τάφρου. Αντίθετα, χτίσαμε μια γέφυρα για να αφήσουμε τον πωλητή να περνά, τον καλέσαμε μέσα και τον αφήσαμε να γίνει η μπέμπιμπί σίττερ —μια τηλεόραση σε κάθε δωμάτιο, στο κάτω κάτω της γραφής. Και για να απαλείψουμε την ενοχή μας γι' αυτή την προδοσία, δώσαμε και μια πιστωτική κάρτα στο βρέφος.

Άραγε τα παιδιά μας έχουν τόσο πολύ μετατραπεί σε αντικείμενα από την κουλτούρα μας, τόσο πολύκαθοριστεί ως μια αυτοαναπαράγόμενη καταναλωτική ομάδα, τόσο έντεχνα μεθυσμένη και εθισμένη σε υλικά αγαθά, ώστε τώρα πλέον δεν έχουν τρόπο να έχουν τον έλεγχο του εαυτού τους, τρόπο να αισθάνονται ανθρώπινα, χωρίς να εξοργίζονται; Δεν έχουν λεξιλόγιο να ορίσουν το δράμα τους, ιδεολογική κριτική, ούτε έγκριση του θυμού τους από τους ενήλικους. Δεν θα πρέπει επομένως να εκπλησσομάστε όταν, ανίκανα πλέον να πνίξουν αυτόν τον θυμό, τον στρέφουν εναντίον του ίδιου του εαυτού τους. Τι άλλο είναι ο σωματικός ακρωτηριασμός, η βουλιμία, η ανορεξία, το τατουάζ, εάν όχι απόπειρα να διεκδικήσουν τον εαυτό τους, καταστρέφοντάς τον; Τι άλλο σημαίνει να πυροβολείς εναντίον του κυλικείου του σχολείου, να σκοτώνεις τους ίδιους τους συμμαθητές σου κατά δεκάδες, εάν όχι απόπειρα να καταστρέψεις τον εαυτό σου, σκοτώνοντας εκείνους που σου μοιάζουν πιο πολύ;

Για πολλά χρόνια ακόμη, μέχρι να σεβαστούμε το θυμό των παιδιών μας και να επιδείξουμε προθυμία να κατονομάσουμε την αληθινή του αιτία, σε όλη την Αμε-

ρική κάθε χρόνο, ακριβώς πριν από το τέλος της σχολικής χρονιάς (κανείς δε φαίνεται να έχει παρατηρήσει ότι αυτοί οι σκοτωμοί συμβαίνουν πάντα λίγες εβδομάδες πριν από το τέλος της σχολικής χρονιάς), αγόρια σαν αυτούς τους κακορίζικους, μπερδεμένους «Μαφιόζους με τις Καμπαρντίνες» από το Λίτλτον του Κολοράντο, θα συνεχίζουν να εξοπλίζονται και να ειςβάλλουν στο κυλικείο για να σκοτώσουν τους συμμαθητές τους και να αυτοκτονούν. Δίνοντας συνέντευξη στο «Καλημέρα Αμερική» την επαύριο της Σφαγής του Κολουμπάιν, η Κρίσταλ Γούντμαν, μία δεκαεξάχρονη της προτελευταίας τάξης στο γυμνάσιο του Κολουμπάιν, είπε: «Ήταν σαν να νόμιζαν ότι ήταν αστείο. Ήταν δηλαδή σαν: ποιος είναι ο επόμενος; Ποιος είναι έτοιμος να πεθάνει; Ήταν νά, σαν: "Περιμέναμε όλοι μας τη ζωή για να το κάνουμε αυτό". Και κάθε φορά που σκότωναν έναν, κραύγαζαν πως ήταν, νά, συναρπαστικό».

(Μετάφραση από τα αγγλικά: Τασία Χατζή)

Margaret Drabble (ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ)

Μαύρες λίστες

Η λίστα που με συγκλόνισε περισσότερο ήταν εκείνη που παρουσιάστηκε στη συνάντηση του Διεθνούς Κοινοβουλίου των Συγγραφέων στο Στρασβούργο τον Μάρτιο 1997, όπου ένας ποιητής, ανεβασμένος σε μια σκάλα πάνω σε μία σκοτεινή σκηνή, απήγγειλε όλον τον κατάλογο των Αλγερινών συγγραφέων που πέθαναν στον αγώνα για την ελευθερία της έκφρασης. Κλονίστηκα τόσο από τους αριθμούς όσο και από τη δική μου άγνοια για τις λεπτομέρειες αυτού του τραγικού αγώνα. Διαβάζουμε, βέβαια, σχετικά στις αγγλικές εφημερίδες, αλλά η απομόνωσή μας είναι τέτοια που αυτές οι ειδήσεις συρρικνώνονται σε σύντομες παραγράφους στο τέλος δυσνόητων σελίδων. Μας είναι δύσκολο να ενδιαφερθούμε για συγγραφείς που γράφουν σε ξένες γλώσσες. Στη Βρετανία δεν τους προσφέρουμε μία Πόλη-Καταφύγιο, δε μεταφράζουμε τα έργα τους, κατά βάθος δε θέλουμε να μάθουμε γι' αυτούς.

Η τυχαία κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας έχει παραπονήσει το χάρτη της παγκόσμιας λογοτεχνίας, και οι μετααποικιακοί θεωρητικοί βάζουν τα δυνατά τους για να αναπροσαρμόσουν τις προβολές και τις διαστάσεις. Οι Άγγλοι επιζητούσαν ανέκαθεν τις αποικίες και την αυτοκρατορία, έτσι η μετάφραση, αυτή καθεαυτή μπορεί να αποτελέσει μία μορφή κυριαρχίας και ελέγχου. Ο ονομαστός κλασικιστής της Αναγέννησης Philemon Holland, ο οποίος μετέφρασε Λίβιο, Πλίνιο, Πλούταρχο και Σουητώνιο στην αγγλική, μιλούσε αποκαλυπτικά για την «κατάκτηση» της Λατινικής Λογοτεχνίας, ενώ οι μεταφραστές των Γαλλίδων Ωραιών Απίστων του δεκάτου εβδόμου αιώνα δοκίμασαν να βελτιώσουν και να προσαρτήσουν τους κλασικούς συγγραφείς με διασκευές. Οι συγγραφείς που επισκέπτονται την Ινδία ανακαλύπτουν συχνά κατάπληκτοι πόσο διαφορετικές γλώσσες ομιλούνται και γράφονται εκεί, διότι οι περισσότεροι από μας στην Ευρώπη γνωρίζουμε μόνο συγ-

γραφείς όπως η Narayan, Mulk Jai Anand και Ρούσντι, οι οποίοι γράφουν στην αγγλική γλώσσα. Ένα από τα πιο παράξενα πολιτισμικά σοκ που βίωσα ήταν η ανακάλυψη πως η μεγάλη πλειονότητα του πληθυσμού του Χονγκ Κονγκ δεν μιλά αγγλικά. Η Doris Lessing, ο σύζυγός μου Michael Holroyd και εγώ βρεθήκαμε στο Χονγκ Κονγκ επιστρέφοντας από μια σειρά διαλέξεων στην Κίνα και όλοι νομίζαμε πως είχαμε πλέον επανέλθει με ασφάλεια σε «πάτρια εδάφη», διότι δεν είχε επιστρέψει ακόμα το Χονγκ Κονγκ στην κινεζική κυριαρχία. Όταν σταματήσαμε ένα ταξί για να πάμε σε έναν πολύ γνωστό προορισμό, διαπιστώσαμε κατάπληκτοι ότι ο οδηγός δεν καταλάβαινε λέξη απ' ό,τι του λέγαμε. Αυτή η εσφαλμένη αντίληψη ξεσκέπασε τις ανομολόγητες υποθέσεις μας πως η κυριαρχία της Βρετανικής Αυτοκρατορίας συνεχίζεται. Θα 'πρεπε να είμαστε καλύτερα πληροφορημένοι. Το χρειαζόμασταν αυτό το σοκ.

Ο όρος πολιτισμικός σφετερισμός χρησιμοποιείται πλέον ευρέως για να περιγράψει διάφορους τρόπους αποικισμού, προσάρτησης ή διεκδίκησης των δημιουργημάτων ή των ηθών του πολιτισμού μιας μειονότητας και συνήθως χρησιμοποιείται υποτιμητικά —οι πάλαι ποτέ μεγάλες αποικιακές δυνάμεις θα 'πρεπε να επιστρέψουν τα Ελγίνα Μάρμαρα στην Ελλάδα, οι ενδυμασίες και τα οστά των ιθαγενών της Αμερικής πρέπει να επιστραφούν στους καταυλισμούς τους, τα κρανία των Μαορί στη Νέα Ζηλανδία. Δεν έχουμε κανένα δικαίωμα πάνω τους και θα 'πρεπε να παραιτηθούμε απ' αυτά. Οι Ακαδημαϊκοί WASP (Λευκοί Αγγλοσάξονες Προτεστάντες) στη Βόρεια Αμερική και τη Βρετανία πνίγονται από τύψεις στην προσπάθειά τους να αρνηθούν την ευθύνη της κυριαρχίας. Δικαιολογούνται και επιστρέφουν μερικά παλαιά οστά και φτερά, κάνουν όμως ελάχιστα για να προστατέψουν τους ζωντανούς και, σε γενικές γραμμές, δεν μπαίνουν καν στον κόπο να διαβάσουν τα μυθιστορήματα και τα ποιήματά τους ή να μάθουν τις γλώσσες τους.

(Μετάφραση από τα αγγλικά: Καλλιόπη Δορδίου)

Svetlana Alexievitch (ΟΥΚΡΑΝΙΑ)

Το όριο της φρίκης και της γραφής

Είμαι πεπεισμένη ότι καθένας από εμάς διαθέτει μια ιστορία, που του ενός είναι ολόκληρο βιβλίο και του άλλου δυο σελίδες ή μισή, ακόμα και μια αράδα: ιστορική γνώση όμως κρύβουν όλα. Ο καθένας από εμάς έχει παιδέψει πολύ την ιστορία του, και ενίοτε αυτή η μισή σελίδα είναι ανώτερη κι από κείμενα του Ντοστογιέφσκι. Να την ανακαλύψεις, όμως, να την ακούσεις, να τη βγάλεις από την ανυπαρξία και την εξαφάνιση είναι δουλειά καλλιτέχνη και μινιδορού ταυτόχρονα. Μιλώ γι' αυτούς που ποτέ δεν γράφουν οι ίδιοι, για τον «άγλωσσο δρόμο». Τα βιβλία μου θα τα χαρακτήριζα πρόζα που έχει τη μορφή της ίδιας της ζωής, βιβλία φωνών που σέρνονται στους δρόμους... Εκεί θα

βρεις εκατοντάδες μυθιστορήματα... Αλλά πώς να τα ακούσεις; Πώς να ξεσκάρταρες αυτό το χάος... Και να μην ξεχάσεις ότι ο χρόνος, δυστυχώς, είναι ανελέητος, αλύπητος, ανήθικος, ότι απ' αυτόν δεν έχει να ελπίζει, βεβαίως, κανείς τίποτα, ούτε ο γράφων ούτε ο μάρτυρας. Ούτε ο δήμιος ούτε το θύμα. Εμείς όμως γνωρίζουμε περισσότερο, ακούσαμε περισσότερο για τα θύματα, και σχεδόν τίποτα δεν ξέρουμε για τους δήμιους. Κι είναι αυτοί που μας απέκρουσαν, που κατακώνιασαν κάπου τη βασική εμπειρία του αιώνα.

Για πρώτη φορά ίσως, δουλεύοντας πάνω στο βιβλίο *Η Ικεσία του Τσέρνομιλ*, συνειδητοποίησα καθαρά την παράδοση της ρωσικής λογοτεχνίας. Πρόκειται για συσσώρευση, για συλλογή δεινών του μικρού ανθρώπου. Λατρεία των δεινών. Είμαστε άνθρωποι της κουλτούρας του αγώνα και της κουλτούρας των δεινών. Κανένας δεν υπέφερε έτσι και δεν ξέρεει να υποφέρει, κανένας δεν ξέρεει να περιγράψει τα βάσανα, όπως εμείς. Αυτό είναι από μόνο του τέχνη. Για πρώτη φορά τότε άρχισα να θέτω το ερώτημα στους ήρωές μου: στο όνομα τίνος πράγματος υποφέρουμε κι αυτός και όλοι μας; Μήπως άραγε αυτά τα δεινά είναι το καταφύγιό μας; Μήπως είναι δικαίωση της ζωής μας; Μήπως θεωρούμε τα δεινά μοναδική ουσία της ζωής μας;

Μπερδεύονταν· δεν ξέρουν να απαντούν σε τέτοια ερωτήματα. Γι' αυτούς η ιστορία είναι ιστορία δεινών και όχι εξέγερσης, εξέγερσης εναντίον των δεινών. Εδώ μπορεί να υπάρξει και μια ακόμα ένσταση: να πάσχουμε μόνο ή να μας απασχολεί και το νόημα του πάθους;

Από τις πάνω από διακόσιες σελίδες του πρώτου μου βιβλίου διάλεξα κάποτε δέκα-δεκαπέντε σελίδες και τις έστειλα στην ηρωίδα του. Σύντομα έλαβα ένα δεματάκι, όπου όλα όσα είχα γράψει ήταν διαγραμμένα, και ένα σημείωμα: «Γλυκιά μου, όλα αυτά σ' τα διηγήθηκα για να κλάψουμε μαζί και για να καταλάβεις πόσο τρομαχτικός ήταν για μας, τα κοριτσάκια δεκαεπτά-δεκαοκτώ χρονών, ο πόλεμος. Όμως για να γράψεις βιβλίο πρέπει να βρεις άλλον τρόπο και άλλη γλώσσα». Και με αυτή την «άλλη γλώσσα» μου έγραψε έναν απολογισμό για την πατριωτική της δράση στο μέτωπο.

Δέκα χρόνια αργότερα η διαφωνία επαναλήφθηκε, αλλά τώρα με τους ήρωες του νέου μου βιβλίου, *Τα φέρετρα από τσίγκο*. Με τράβηξαν μάλιστα σε δική... Κράτησε δυο χρόνια, αλλά θα σας περιγράψω ένα μόνο περιστατικό. Χαρακτηριστικό. Σημαδιακό. Για τη μητέρα του σκοτωμένου στον πόλεμο του Αφγανιστάν στρατιώτη Ν.

Πρώτη φορά τη συνάντησα να κάθεται στο μικροσκοπικό, ενός δωματίου, διαμέρισμά της, δίπλα στο τσίγκινο φέρετρο. Κι εγώ δίπλα σ' αυτή. Κάθε τόσο άπλωνε το χέρι της και χάιδευε το παγωμένο κιβώτιο ψιθυρίζοντας: «Εσύ άραγε είσαι εκεί, γιόκα μου; Εσύ που ήσουν τόσο ψηλός, δυο μέτρα άντρας, και το φέρετρο είναι τόσο μικρό! Είσαι άραγε εσύ, γιε μου;» Νόμιζα ότι δεν θα βρω ποτέ δύναμη και λέξεις να περιγράψω αυτή τη φρίκη. Να πω το ανεπίπρωτο. Ποιο είναι το όριο της φρίκης που μπορεί να αντέξει ο άνθρωπος; Η πραγματικότητα με παρέλυε... Τέσσερα χρόνια αργότερα, αυτή η θαυμάσια γυναίκα, από την οποία γοητεύτηκα και συγκλονίστηκα, στεκόταν στην αίθουσα του

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ νέες εκδόσεις

ΣΟΦΙΑ ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ

Ιστορίες για πέταμα (Διηγήματα)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΚΟΖΗΣ

Ο νυχτερινός στο βάθος (Διηγήματα)

ΖΕΦΗ ΔΑΡΑΚΗ

Το ακίνητο εν οδύνη (Ποίηση)

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Δεύτερη φορά νεκρός (Μυθιστόρημα)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

Επεισόδιο (Ποίηση)

ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Το σπίτι (Ποίηση)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΓΓΕΛΗΣ

Τραβολογώντας τον σπότη (Αφηγήματα)

ΛΑΚΗΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Η νυχτερίδα πέταξε (Διηγήματα)

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Τελετή στο κύμα (Ποίηση)

ΤΑΣΙΑ ΧΑΤΖΗ

Στέφανος και Νανώ (Μυθιστόρημα)

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Το εργαστήριο του ύπνου (Μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ 10680 • ΤΗΛ. 010.3607.744 • FAX 010.3623.093
e-mail: nefeli-p@otenet.gr • www: nefeli-books.gr

δικαστηρίου και μου απηύθυνε το κατηγορώ της: «Συκοφάντησε τα παιδιά μας, που πέθαναν σαν ήρωες, εκπληρώνοντας το ιερό τους χρέος... συνεχίζοντας τις υψηλές παραδόσεις των παππούδων μας και των πατεράδων μας...». Την πλησίασα: «Εσείς δεν μου ζητήσατε να πω την αλήθεια;» «Μα, ήθελα να γράψεις άλλου είδους βιβλίο. Για το τι ήρωας ήταν κι όχι για το πώς έκλαιγα».

Δεν πάει πολύς καιρός που την ξανα συνάντησα: «Συγχώρεσέ μας», είπε. «Είδα... Είδα στην τηλεόραση τι έκαναν οι Ρώσοι στρατιώτες στην Τσετσενία... Τα κατάλαβα όλα... Συγχώρα μας...». Με μια αμυδρή ελπίδα σκέφτηκα: ίσως αρχίζει μια άλλη ιστορία... Μια άλλη Ρωσία...

Και πού κατέληξα... Στο ότι, δουλεύοντας δέκα χρόνια με τα ντοκουμέντα, δεν εμπιστεύομαι καθόλου αυτό που λέγεται ντοκουμέντο, γιατί όλη του η αξία είναι η υποκειμενικότητά του, η ιδιωτικότητά του. Που σε ένα βαθμό το καταστρέφει. Κατά τη γνώμη μου, η λύση θα ήταν να ανακατέψουμε ένα σύνολο πεπρωμένων, που θα σχηματοποιήσουν, θα οριοθετήσουν, θα φωτίσουν το ένα το άλλο. Αυτό που απομένει έτσι είναι η εικόνα της εποχής. Η κίνηση της εποχής. Και κάτι ακόμη. Υπάρχει κάποιο όριο μέχρι το οποίο μπορεί να φτάσει ένα ντοκουμέντο κι από κει και πέρα στοπ! Εκεί βρίσκεται η τέχνη. Από βιβλίο σε βιβλίο προσπαθώ να μετακινήσω τα όρια του είδους και τα όρια του αφηγηματικού ντοκουμέντου. Κατ' εμέ δεν υπάρχει τίποτα που δεν μπορούμε, που δεν έχουμε το δικαίωμα να εκφράσουμε. (Μετάφραση από τα ρωσικά: Ο. Τσιμπένκο)

Alia Mamdouh (ΙΡΑΚ)

Νεκρές ιδεολογίες,
νεκρά σώματα

Οι αλλαγές που συνέβησαν στον κόσμο ήταν τόσο γρήγορες που δεν καταφέραμε να τις αφομοιώσουμε, κι αυτό που απέμεινε τελικά δεν ήταν τα μεγάλα όνειρα. Αντιθέτως, το μόνο που διατηρήθηκε ήταν η εσωτερική λάμψη που φωτίζει την ψυχή. Η φαντασία ράγισε αφήνοντας να διαφανούν οι καρποί των απαγορευμένων ονείρων, τα ομορφότερα αμυντικά όπλα στη ζωή, που αντιτίθενται στη βλακεία και την ασχήμια, έστω κι αν υπήρξαμε θύματά τους, και η κατάσταση αυτή είναι στ' αλήθεια εκατό φορές προτιμότερη από εκείνη που μας θέλει θύματα του φανατισμού, του εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας. Γι' αυτό μπορώ να διαβεβαιώσω ότι αυτή η επιλογή λειτούργησε ως κίνητρο εναντίωσης στους πολυάριθμους καταναγκασμούς: τα περισσότερα αραβικά έργα μας γράφονται καθ' υπαγόρευση. Πάντα μπροστά τους βρίσκεται η καρέκλα, το γραφείο, η κόλλα διαγωνισμού, η Δύση. Έπρεπε όμως πριν απ' όλα να πειραματιστούμε, να επινοήσουμε, να ανακαλύψουμε μια γλώσσα για να αποκρούσουμε την επίθεση, να σπάσουμε τις σειρές, να αντικρούσουμε την ταπείνωση που αυξανόταν μέρα με τη μέρα. Νομίζω ότι κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες επινοήθηκε μια μυστική γλώσσα στο εσωτερικό της δικής μας αραβικής γλώσσας, που θα τη χαρακτηρίζα λαθραία. Μια γλώσσα που κινείται σε όλες τις αποχρώσεις, ακόμη κι αν φαίνονται άγριες, βίαιες ή διστακτικές. Εμείς το μόνο που πρέπει να κάνουμε είναι να αφηγηθούμε τους εαυτούς μας, να είμαστε

οι εαυτοί μας, παρουσιάζοντας τις εμπειρίες μας, ξεδιπλώνοντας το εντός μας, προκειμένου ό,τι μας περιβάλλει —οι τόποι, οι άνθρωποι, τα πρόσωπα— να διευρύνεται μαζί μας.

Κι εδώ τίθεται το ζήτημα της μετάφρασης της αραβικής λογοτεχνίας και του πολιτισμού μας. Τις ενέργειες της Δύσης, κυρίως της Γαλλίας, που αναπτύσσει μια αξιέπαινη προσπάθεια οργανώνοντας συναντήσεις, κύκλους σπουδών κλπ., τις ονομάζω «σχέσεις ευγένειας». Στηρίζονται σε μια ματιά που μαρτυρεί ακόμη την υπεργενίκευση, την μειωτική τάση και κάποιες φορές μάλιστα την υπεροψία. Είναι σαν να ακούω τους Δυτικούς να μας λένε ή να λένε μεταξύ τους: ελάτε να ακούσετε τους ολόκληρους, τα μουρμουρίσματα αυτών των συγγραφέων. Γι' αυτό τυχαίνει κάποια βιβλία να κάνουν πάταγο εδώ, επειδή οι συγγραφείς τους κατάφεραν να αρέσουν στους Δυτικούς σαν κάτι το εξωτικό, γιατί η Δύση μοιράζει ευλογίες και μετάλλια και αποδίδει απολαύσεις και τίτλους.

Βέβαια, θα πρέπει να χρησιμοποιούμε το «εγώ» με απλότητα, με μια απλότητα πολιτισμένη, εάν πράγματι διαθέτουμε αυτό που λέμε.

Η απόκρυψη της αποκάλυψης μυστικών

Αυτές οι γυναίκες που τις παρατηρούσα στο χαμάμ της αγοράς έμοιαζαν να ανήκουν σε ένα κόσμο άγνωστο, γεμάτο προβλήματα και απρόοπτα. Έγραφα γι' αυτές τις γυναίκες όχι για να τους ρίξω το ανάθεμα, καθώς το χαμάμ καθρέφτιζε κι αυτό ένα είδος κόλασης, αλλά επειδή θέλησα να σκιαγραφίσω αυτά τα σώματα μέσα στη χαρά, τη ζωντάνια, τη ζωτικότητα. Κάθε φορά που απελευθέρωναν ιδρώτα μπροστά μου, μου φαινόταν πως διαμόρφωναν μια μεγάλη ελεύθερη μάζα και, χωρίς να το θέλω, καθόμουν και μελετούσα τα σώματα που ακτινοβολούσαν και τα άλλα που σχεδόν ξεψυχούσαν. Τελικά, συγκρατούσα μόνο τις λέξεις, μοναδική παρηγοριά του συγγραφέα.

Στον μικρό χώρο της αγοράς, το χαμάμ αποτελούσε την κυριαρχία του σώματος και την έκπληξη των επιθυμιών. Επομένως, το αίτημα αποκάλυψης των μυστικών γινόταν ακατανίκητο. Κι εγώ ήμουν αποσβολωμένη. Δεν τα αγνόησα τα μυστικά, δεν διόρθωσα τα ίχνη τους σύμφωνα με κάποια απελπισμένη ηθική στάση. Το χαμάμ ήταν ένα από τα μέρη όπου είχε πέσει κεραυνός. Εκεί είχε κοπεί η αναπνοή μου και εκεί είχαν αρχίσει να διαμορφώνονται τα παιχνίδια της φαντασίας μου: η διήγηση, η αφήγηση, η πονηριά της γραφής μεταξύ των τελετουργιών του νερού, της τροφής και της αναίδειας. Μια κλίση για τις συνηθισμένες γυναίκες, εκείνες που διαμορφώθηκαν μόνες τους χωρίς να περάσουν από εκπαιδευτικές βαθμίδες, κλίση ισχυρότερη και ειλικρινέστερη από εκείνη που μπόρεσα να αισθανθώ για τους καλλιεργημένους, καθώς και τους στρατευμένους που προδίδουν. Γιατί δεν υπήρξα οπαδός καμίας παράταξης. Το ζήτημα που με βασάνιζε δεν δεχόταν καμία υπεκφυγή: πώς γίνεσαι πραγματικός συγγραφέας; Στην αντίπερα όχθη, τα εθνικιστικά και μαρξιστικά κόμματα απολάμβαναν στη χώρα μου την ευ-

ρεία εκτίμηση του κοινού, η εικόνα όμως που είχα εγώ για τους περισσότερους από αυτούς ήταν εικόνα γραφειοκρατών που υπερπληρούσαν τις κομματικές θέσεις. Το αποτέλεσμα ήταν ότι τα κόμματα κατέληξαν χώροι όπου θαβόταν και εξασθενούσε η ζωή, μαζί και οι άνθρωποι που ονειρεύονταν ελευθερία και ανεξαρτησία. Αυτή ήταν η κατάσταση των ανδρών. Τι να πει λοιπόν κανείς για την κατάσταση των γυναικών!

Ήταν οι άνθρωποι της δικής μου γενιάς, της γενιάς του '60, που βρέθηκαν να διδάσκονται και να αλλάζουν κάθε μήνα τον κατάλογο των δασκάλων τους. Ακολουθούσαν τον Μάο, τον Γκεβάρα, τον Μαρξ βεβαίως, τον Μπακούιν, τον Τρότσκι, τον Γκαμάλ-Αμπντέλ Νάσερ, τον Μισέλ Αφλάκ κλπ. Ακολουθούσαν αδιάφοροι σχολές και ρεύματα, αναισθητοί στον εκφοβισμό και την τυποποίηση, ικανοποιημένοι από την παχυσαρκία τους, περνώντας ώρες, μερόνυχτα, μέσα στον καπνό των τσιγάρων και τον σταματάτο βήχα. Με συζητήσεις και αλληλομαχαιρώματα. Ο Ιρακινός πιθανόν να είναι ένα από τα ανθρώπινα πλάσματα που τους έμαθαν ότι μόνον η ιδεολογία μετράει, ότι μόνον αυτή έχει σημασία, ότι μόνον αυτή προσφέρει όλες τις απαντήσεις. Κι εκείνα τα πλάσματα μόνο το αίμα τα ένωνε, μόνο το αίμα τα χώριζε. Όσο για τη μελάνη και τη γραφή, συρρικνώνονταν ώσπου να πήξουν τα αίματα, επιτρέποντάς μας να δούμε τα πράγματα χωρίς διαμεσολαβητή. Δεν συμπαθώ ιδιαίτερα εκείνους που ενεργούν με πληρεξούσιο, γιατί όλοι εμείς γνωρίζουμε ότι οι ντουλάπες ήταν γεμάτες πτώματα και πριν και μετά που διαλύθηκε η μαγεία του σιδερένιου καθεστώτος —της Σοβιετικής Ένωσης. Αυτό το θέμα επεξεργάστηκα στο τελευταίο, δημοσιευμένο εδώ και μερικούς μήνες, μυθιστόρημά μου (Η Ανεξάρτητη, εκδόθηκε στα αραβικά, δεν έχει μεταφραστεί), και είναι αυτό που ονόμασα τέχνη του κενού και ιρακινή τραγωδία, αντίστοιχη της οποίας δύσκολα συναντάμε στον κόσμο. Ό,τι ονομάζουμε δόγμα μου έμοιαζε με σκιάχτρο περιποιημένο, αρματισμένο, όλο θεωρίες. Πρόκειται για το τελευταίο προϊόν των σύγχρονων αραβικών ιδεολογιών, ένα προϊόν νοθογενές, εξωραϊσμένο με την ευρωπαϊκή αλαζονεία όσο και με την αραβική παρακμή των πρώτων αιώνων. Ο πιο ξεκάθαρος και ο πιο οδυνηρός αντίκτυπος αυτών των δογματικών αρχών αφορά, χωρίς αμφιβολία, τη θέση της γυναίκας. Ο άντρας συνεχίζει να βρυσάται από θυμό εάν η σύντροφός του ευχαριστιέται μαζί του στο κρεβάτι και τότε τη χαρακτηρίζει πουτάνα.

Η πικρία της εξορίας

Τι να την κάνουν την ελευθερία οι παρακμιακοί όπως εγώ; Τι να κάνουν στο Παρίσι, τη δεύτερη πόλη μου, μετά την εξαφάνιση των παρδαλών και προκλητικών φορεμάτων; Οι ορμές αφανίστηκαν, όπως και οι γλυκές απολαύσεις της αμαρτίας. Οι ατυχίες του έρωτα ανήκουν στο παρελθόν, όπως και η μόδα της υπερβολικής αδυναμίας. Είναι βέβαιο ότι η πονηριά αυτής της εποχής παραμένει ένα απρόσμενο παρόν. Κάθε δέκα χρόνια επιχειρώ να ενταχθώ σε κάποια καινούργια πόλη μα δεν τα καταφέρνω. Ήταν η Βαγδάτη, η Βηρυτός, το Ραμπάτ, το Λονδίνο και τώρα το Παρίσι. Η

Βηρυτός όπως και το Παρίσι, περισσότερο από τη Βαγδάτη, είναι οι πόλεις που με οδήγησαν να επαναλάβω πολλές φορές: «Μ' αρέσει να είμαι παντού ξένη, Γαλλίδα στην Αυστρία, Αυστριακή στη Γαλλία, και τα δύο μαζί στη Ρωσία. Είναι ο καλύτερος τρόπος για να ικανοποιούμαι παντού και να μην εξαρτώμαι από κανέναν τόπο». Εξαρτώμαι όμως από τη χώρα μου. Όταν εγκαταλείψουμε τη γενέθλια πατρίδα, η περιπέτεια της πατρίδας αρχίζει από την αρχή. Δεν είναι μονάχα ένας σωρός πέτρες, δίκτυα επικοινωνίας, μια ιστορία, είμαστε εμείς οι ίδιοι που ζούμε εκεί, στο κέντρο της ή κάπου κοντά ή ίσως και μακριά της, προκειμένου εκείνη να συνεχίσει να μας βασανίζει. Κάποιες πατρίδες οδηγούν στην τρέλα ή την αυτοκτονία. Γιατί νομίζουμε ότι οι πατρίδες εξαιρούνται από τον κανόνα των σφαλμάτων; Πρέπει να απελευθερωθούμε από τα απομεινάρια της ιερότητας και της πατριωτικής καταπίεσης. Ωστόσο είναι βέβαιο ότι το Παρίσι δεν θα γίνει πατρίδα μου. Το στοιχείο του που μου αρέσει είναι η ανωνυμία, γιατί με εμποδίζει να ενταχθώ. Την ένταξη για την οποία επιμένει η πλειονότητα των γαλλικών κυβερνήσεων εγώ τη νιώθω σαν επίθεση με στόχο εμένα. Είναι αλήθειά ότι δεν βρίσκομαι στη θέση μου, γιατί απλούστατα δεν ξέρω που βρίσκεται η θέση μου. Είμαι ένας συγγραφέας που επέλεξε να μείνει στο περιθώριο χωρίς να είναι περιθωριακός, που αδιαφορεί για τις κλίκες, τις πολιτιστικές πολιτοφυλακές ή τη λάμψη. Κι αν κανείς σκεφτεί να με εντάξει παρά την ηλικία μου, θα θεωρήσω αυτό το σχέδιο ως έκφραση υψίστου βαθμού κακίας.

Ας πούμε ότι μοιάζω με την ερωμένη που ξεφεύγει από εκείνον που την κρατάει στην αγκαλιά του και επιστρέφει αργότερα, φορώντας επιδεικτικά νέα προσώπια. Γιατί η μνήμη προδίδει, μα είναι ταυτόχρονα η σημαντικότερη ικανότητα των καλλιτεχνών. Η μνήμη μου στις πόλεις και στις εξορίες έρχεται με ορμή προς τα πάνω μου, μοιάζει με ποτάμι που κυλάει ενώ είναι γεμάτο χορτάρια και λάσπη, απόβλητο διαφορετικών ποταμιών, κι όμως η μνήμη προχωράει στην ξένη γη.

Ναι, είμαι βαθύτατα Ιρακινή και κάθε φορά που η χώρα μου σφαγιάζεται, ξέρω τι μπορώ να κάνω. Προσεγγίζω την πατρίδα μου —και τον πολιτισμό μου— όχι με σοβινιστική ματιά, αλλά διευρύνοντας την παρουσία μου εντός της και μεταμορφώνοντάς τη σε κεντρική προσωπικότητα κάθε μυθιστορήματος που γράφω, παρατηρώντας, αναλύοντας, καταθέτοντας την άποψη μου για τους ιδεολογικούς χειρισμούς, τις μικροπρέπειες και τις μικρότητες της διεθνούς πολιτικής που στοίχισαν τόσο ακριβά στη χώρα μου και το λαό μου. Τέτοιου είδους γραπτά για το Ιράκ στοχεύουν καταρχάς στη δική μου σωτηρία και κατά δεύτερον στη σωτηρία του συνόλου των πολιτιστικών αξιών μιας χώρας που υπήρξε το λίκνο ενός από τους παλαιότερους πολιτισμούς της γης. Κατά συνέπεια, είναι μια αντίδραση ενάντια στην αλλοτρίωση που θέλουν να εφαρμόσω στη γραφή μου και στα χαρακτηριστικά μου ως Ιρακινού πολίτη. Ο οξυδερκής αναγνώστης θα ανακαλύψει στη γλώσσα και στις πράξεις των προσώπων το φάσμα της ιρακινής πικρίας. Πρόκειται για πράξη ηθικής και είναι ο μόνος δρόμος προς την ελευθερία.

Σχεδιάζω να γράψω για τον αραβικό έρωτα, που μεταμορφώνει την ψυχή και το σώμα σε οσμές ευωδίας,

να ξεδιπλώσω στο χαρτί τις σαράντα λέξεις του αραβικού έρωτα και να καταγράψω τις ενδοξότερες στιγμές της ερωτικής τέχνης στον αραβικό πολιτισμό. Γιατί μόνο ο έρωτας αντιστέκεται στον πολιτισμό του κενού, εκείνος καθιστά γαλήνιους τους τόπους και ευγενείς τους ανθρώπους.

Όμως ποιος μεριμνά σήμερα για τον έρωτα, για τις γυναίκες ή για τους ίδιους τους άντρες; Και κυρίως ποιος ενδιαφέρεται για τη ζωή; Ποιος ενδιαφέρεται να μάθει τη γαλλική γλώσσα τη στιγμή που η αμερικανική έγινε η Δούκισσα, η Μαρκεσία, ο Λόρδος, ο Κάου-μπόου. Και μόνο το άκουσμά της μου είναι αρκετό για να εξοργιστώ και να την καταραστώ για την ύπαρξη διάσπαρτων σκελετών πάνω στον φαλακρό μας πλανήτη. Όχι, δεν χρειάζομαι καινούρια γλώσσα. Τα μάτια μου έχουν τρυπήσει από το δάγκωμα της οχιάς, έτσι περιγράφουν αυτό που μου συνέβη κατά τον πόλεμο του 1991, όταν επικέντρωνα το φακό χωρίς να προσέχω. Και προσφέροντάς σας μια κοντανή λήψη, προσομοιώνω μπροστά σας την καταστροφή της χώρας μου, προϊόν οργής, την καταστροφή της απέραντης ομορφιάς, της ταυτότητας, που παραδίδω στη συγγραφή. Δεν θα την εξιδανικεύσω για να της πλέξω τον επικήδειο, δεν θα την κρύψω αφήνοντάς τη να υποφέρει μόνη της.

Υπάρχουν πολλές πόλεις που πεθαίνουν στην αγκαλιά μας νωρίτερα από ό,τι περιμέναμε. Υπάρχουν πόλεις νεκρές, πόλεις που πεθαίνουν και διαθέτουν περισσότερη ζωή από εκείνες που χαρακτηρίζονται ζωντανές, γιατί η μάχη μεταξύ των νεκρών είναι βιαιότερη από τη μάχη μεταξύ των ζωντανών. Εξάλλου οι νεκροί είναι τόσο πολλοί. Τι νόημα έχουν τα διηγήματα, τα μυθιστορήματα, οι μαρτυρίες, τα κείμενα, εάν είναι ανίκανα να βλέπουν και να ακούν τις κραυγές δεκαοχτώ εκατομμυρίων Ιρακινών ανδρών και γυναικών; Τι εκφράζουν λοιπόν οι βόμβες, οι βόμβες πριν την ιστορία και μετά την αμερικανοποίηση, αφού ο κόσμος κλείνει τα μάτια μπροστά στις ανθρώπινες κραυγές πόνου;

Πρόσωπο με πρόσωπο με τη Βαγδάτη που ψιθυρίζει. Έλα λοιπόν να πιάσεις τις πρώτες λέξεις και να κλέψεις την όψη της πρώτης παρθένας στην οποία έδωσαν το πρώτο φιλί, το φιλί του θανάτου.

Οφείλαμε εμείς, ως συγγραφείς και καλλιτέχνες, να υποφέρουμε και να αυτοεξοριζόμαστε για να μην πεθάνει η πατρίδα; Γιατί οι πατρίδες στα μάτια ορισμένων ηγετών μοιάζουν πολυτιμότερες και ομορφότερες από τους πολίτες; Σε αυτό το σημείο η συγγραφή επιβεβαιώνεται ως ένα από τα ωραία προσχήματα προκειμένου να αλλάξει η μοίρα των μυθιστορηματικών μας προσώπων, εφόσον δεν καταφέρνουμε να αλλάξουμε το δικό μας πεπρωμένο ως συγγραφείς. Ακόμη κι αν η διέξοδος ήταν η απόγνωση. Ούτε το θάνατο όμως επιθυμούμε εγκαταλείποντας τη ζοφερή, ορφανή, άρρωστη, μοναχική πατρίδα μας, που γνώρισε όλες τις συμφορές κληροδοτώντας μας μια διήγηση, όλες τις διηγήσεις, όλους τους τόπους και την αδιαφορία της κάθε εξορίας.

(Μετάφραση από τα γαλλικά: Ιωάννα Λεγκάκου, αντιπαραβολή από το αραβικό: Μάρκελλος Πιράρ)

➤ Η Εταιρεία Συγγραφέων ευχαριστεί και από αυτή τη θέση τις εκδόσεις Άγρα και προσωπικά τον εκδότη Σταύρο Πετσόπουλο για την ευγενική παραχώρηση των κειμένων.

μεταφράσεις αρχαίων ελληνικών κειμένων

πεζογραφία

ντοκουμέντα-βιογραφίες

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΜΟΥ

λογοτεχνία του φανταστικού

υπερβουνη

βιβλία τέχνης

παιδικά

κόμικς

τηλεοπτικά σενάρια

κλασικά παραμύθια

ποίηση

ΘΕΑΤΡΟ

ιστορικό μυθιστόρημα

μελέτες

δοκίμια

ιστορικές μαρτυρίες

ΛΕΞΙΚΑ

εκπαιδευτικά

μαγειρική

ανθρωποσοφία

εσωτερική αναζήτηση

κλασική
λογοτεχνία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ,
τηλ.: 010-3802007, 3809712, fax: 010-3302655
www.kedros.gr | e-mail: kedros@otenet.gr

Νέες Κυκλοφορίες

Στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζονται οι πρόσφατες εκδόσεις των μελών της Εταιρείας Συγγραφέων ταξινομημένες αλφαβητικά κατά κατηγορία. Τα σύντομα κείμενα προέρχονται από τους εκδότες (Δελτία Τύπου, οπισθόφυλλα). Από τις ποιητικές συλλογές δημοσιεύεται ενδεικτικά το πρώτο ποίημα.

Μυθιστορήματα

ΚΩΣΤΗΣ ΓΚΙΜΟΣΟΥΛΗΣ:
Βρέχει φως.
—Κέδρος, σελ. 346

Μυθιστορηματική βιογραφία της ποιήτριας Μαρίας Πολυδούρη (1902 - 1930). Η αφήγηση εστιάζεται σε δύο πρόσωπα, τη Μαρία Πολυδούρη και τον Κώστα Καρυωτάκη, τους οποίους παρακολουθούμε μέσα από τα μάτια ενός τρίτου. Ενός άντρα που έζησε κοντά στη Μαρία, που ήταν ερωτευμένος μαζί της, αλλά που ο έρωτάς του γι' αυτήν δεν εκπληρώθηκε ποτέ. Το βλέμμα του αφηγητή γίνεται το διαβατήριό μας για να ταξιδέψουμε στο χρόνο και να φέρουμε ολοζώντανους μπροστά μας ανθρώπους που χάραξαν την εποχή τους.

ΜΑΡΙΑ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗ:
Σχεδόν... μελό
—Κέδρος, σελ. 168

Η ιστορία ενός παράξενου ερωτικού πάθους στη σύγχρονη Αθήνα, που μας την αφηγούνται οι υπάλληλοι ενός μεγάλου ταξιδιωτικού γραφείου. Ήρωες, δύο άνθρωποι πολύ διαφορετικοί μεταξύ τους: μια νεαρή, όμορφη, όλο ζωντάνια συνάδελφός τους και ένας ιδιόρρυθμος, αινιγματικός, μοναχικός άντρας, που δεν βγαίνει ποτέ από το σπίτι του. Πρόκειται για δύο φωνές που συναντιούνται τυχαία, μέσα από τα χάλκινα καλώδια του τηλεφωνικού δικτύου· το αποτέλεσμα αυτής της συνάντησης είναι ένας κεραυνοβόλος έρωτας, χωρίς όμως πραγματικό πρό-

σωπο, αφού ο άντρας αναβάλλει συνεχώς και αρνείται οποιαδήποτε συνάντηση. Καθένας από τους δύο εραστές φαντάζεται ότι ο άλλος έχει αυτά ή εκείνα τα χαρακτηριστικά και κυρίως η κοπέλα ταυτίζει τον «συνομιλητή» της με υπαρκτά πρόσωπα του περιβάλλοντός της.

ΡΟΥΛΑ ΚΑΚΛΑΜΑΝΑΚΗ:
Δαγκωμένο Μήλο
—Ελληνικά Γράμματα, σελ. 330

Το ταξίδι μιας νεαρής γυναίκας στη Νέα Υόρκη, για να παρακολουθήσει ένα επιστημονικό σεμινάριο στο τέλος του 20ού αιώνα, τη φέρνει μπροστά σε μια νέα ζωή και μια νέα θεώρηση των πραγμάτων. Τη θέτει μπροστά σε διλήμματα και προκλήσεις, οδηγώντας την σ' έναν κόσμο που την εξάπτει, την προβληματίζει, την κατακτάει, αλλά και της ανοίγει δρόμους για προσωπικές, επαγγελματικές και κοινωνικές κατακτήσεις. Ο έρωτας πανταχού παρών, με πολλές μορφές και σε διάφορες εκδοχές, πλουτίζει τη ζωή της και την οδηγεί στην αναμέτρηση με πλήθος καταστάσεις, χωρίς να εξαιρείται κι αυτός ο ίδιος ο θάνατος. Το μήλο της ζωής της γίνεται όλο και πιο μεγάλο, πιο τρυφερό, πιο ζουμερό και πιο προκλητικό. Τα τραύματα δεν του λείπουν. Ήταν και είναι πάντα ένα μήλο δαγκωμένο.

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ:
Αποφάσισα να σκοτώσω τον Ερμόλοο
—Πατάκης (επανέκδοση), σελ. 96

Ο κεντρικός ήρωας είναι ένα πλάσμα που μπορεί να ζει μέσα στην απόλυτη ελευθερία εκφράσεων και διαθέσεων. Μέχρις ότου γνωρίζει την Ανθή και την ερωτεύεται. Η Ανθή είναι υποχείριο των προθέσεων του Ερμόλοου —ενός μεταπράτη συναισθημάτων και εμπόρου ονείρων— και μέσω της Ανθής, ο ήρωας του μυθιστορήματος από ελεύθερος μετατρέπεται σε σκλάβο. Έτσι αποφασίζει να σκοτώσει τον Ερμόλοο. Μα θα είναι αυτό αρκετό; Ένας φόνος ολοκληρώνει μια ατομική επανάσταση ή μήπως απλά και μόνο στιγμιαία την εκτονώνει και τελεσιδικά την παραπλανά;

ΑΡΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ:
Αγάπη [κήποι] αχαριστία
—Κέδρος, σελ. 288

Ζούμε όλοι δύο ζωές. Την εφήμερη, της χαμέρπειας και της Αχαριστίας, και την άλλη, της άγριας, ανέφικτης Αγάπης. Ανάμεσά τους απλώνεται ένας απέραντος Κήπος, αρχαίος, ακατονόμαστος, άδηλος στους πολλούς. Εκεί οι δύο ζωές συνευρίσκονται, μισούνται, χωρίζουν, και εξ ανάγκης, πάλι διασταυρώνονται. Το *Αγάπη, Κήποι, Αχαριστία*, είναι ένα λαθραίο παιχνίδι πολιτικής διεκδίκησης σ' αυτόν τον Κήπο. Αλίμονο, αφορά μόνον τους αναγνώστες που αμφισβητούν καθημερινά την ακριβή τους καθημερινότητα με την ελπίδα να διαφύ-

γουν, έστω και για λίγο, στην άγρια ζωή της κοινοτικής Αγάπης —μόνη διέξοδος στον φωτογραφημένο πλανήτη. Το *Αγάπη, Κήποι, Αχαριστία*, είναι ένα σκληρό παιχνίδι για τις χειραφετημένες γυναίκες των μητροπόλεων, που ζούνε σαν αρσενικά κτήνη αλλά (κάνουν πως) δεν το ξέρουν. Είναι ακόμη ένα τρυφερό παιχνίδι για τα ανθρωπιστικά οράματα κάποιων (ελάχιστων) αντρών. Το *Αγάπη, Κήποι, Αχαριστία*, είναι η δοκιμασμένη κωμωδία της ανταρσίας και του έρωτα —σε πείσμα των αχάριστων καιρών που ξεπουλάνε τέτοιες ζωτικές ανάγκες στις κλιδάτες βιτρίνες του παγκόσμιου χωριού. Ίσως όμως να είναι απλώς μια κωμωδία παρεξηγήσεων —όπως στο ομόλογο σύνθημα: «Ψωμί, Παιδεία, Ελευθερία».

ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ:
Σκοτεινός οδηγός
—Καστανιώτης, σελ. 192

Η Μυρτάλη (ψευδώνυμο) στα δεκαπέντε της, με ολιγόμηνη θητεία στο πορνείο της μαντάμ Πανδαισίας και με δυο φόνους που δεν άφησαν πάνω της κανένα αποτύπωμα, κατάλαβε πολλά, και νωρίς, από τον κόσμο, γι' αυτό διάλεξε να πλάσει δική της πραγματικότητα. Κατέβηκε και στον Άδη, αλλά δεν το κατάλαβε. Επιστρέφοντας, κατάλαβε πως καλύτερα θα ήταν να μη συνεχίσει ως πρόσωπο υπαρκτό, αλλά να γίνει πλάσμα μυθιστορηματος και φαντασίας.

ΖΩΡΖ ΣΑΡΗ:
Ο κύριός μου
—Πατάκης, σελ. 80

Ένας δάσκαλος, ένας ατίθασος Εμβαητής, μια δυναμική μητέρα είναι τα πρόσωπα του μυθιστορηματος. Πρόσωπα και συναισθήματα συγκρούονται έντονα. Ποιος

θα νικήσει; Θα νικήσουν η κατανόηση, η εκτίμηση, η αγάπη και, στο τέλος, ο έρωτας.

ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ:
Σαν τον κλέφτη μες στη νύχτα
—Καστανιώτης, σελ. 288

Το μεγάλο ταξίδι της Λήδας Λοϊζου σε μια σειρά από πρωτόγνωρα φυσικά και ψυχικά τοπία, με οδηγό τον Έρωτα και το Θάνατο. Πρόκειται για την κατάδυση σε έναν παράξενο κόσμο, που αρθρώνει τα ανείπωτα, ανασύρει τα θαμμένα, φέρνει στο φως κρυμμένα μυστικά και γεγονότα. Όποιος καταφέρει να επιστρέψει από εκεί ερμηνεύει αλλιώς τη ζωή του.

ΜΙΣΣΕΛ ΦΑΪΣ:
Το μέλι και η στάχτη
του Θεού
— Πατάκης, σελ. 200

Ένα βιβλίο για τον Τζούλιο Καϊμη. Ζωγράφος, αισθητικός και λαογράφος, μα πάνω από όλα μνημειώδης πεζογράφος και δαιδαλώδης αφηγητής, ο Τζούλιο Καϊμη (1897-1982) από νωρίς προοικίστηκε για αφανής. Βαρήκοος, πρώην εύπορος και ξένος της σαρκός, ρίχτηκε σε έναν κόσμο που ο στοχασμός του δεν εξυπηρετούσε κανέναν. Η δυσφορία του μπροστά στην ξέφρενη νεωτερικότητα μεταφράζεται, στα μάτια των αβασάνιστα εκμοντερνιστών, ως παρωχημένος τοπικισμός· ο οικουμενικά λαϊκός τρόπος που πλησίασε την παράδοση τον ακυρώνει στις κανονι-

Ποίηση

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣΗΣ:
Πήλινη φύση
— Γαβριηλίδης, σελ. 86

Μέσα στη νύκτα ακόμα — τυφλός ο κήπος·
ευωδιάζουν, ωστόσο, τα άνθη.
Κάτι διαπεραστικό μα απλανές
κάτι σαν σκίρτημα ή σαν πνοή
ήρθε να φέρει τα σουκαρίκια.
Πιο ύστερα
(εκδίκηση, εσύ 'σαι το λουλούδι)
ένα αμούστακο παιδόπουλο έφερε
το στεφάνι με τ' αγκάθια.

ΝΙΚΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ:
Ανάβαση
— Κώδικας, σελ. 64

Αρχή της ύπαρξής μου η περιδίνηση
και τα πρώτα φιλιά. Και ιδού εγώ
ήλιος μικρός και γύρω μου
η αείροη νεφέλη.

Αχνίζει το νεόκοπο σώμα,
απτόμενον μέτρα και αποσβεννύμε-
νον μέτρα,
με τους αμμούς του θόλου μου
και της ψυχής τους κοχλασμούς,
για να πληρωθούν οι μασχάλες μου
ύδατα,
γεωγέννητος
και τώρα
γεωφόρος.

ΝΙΚΟΣ ΛΑΖΑΡΗΣ:
Το αόρατο νήμα
— Παρουσία, σελ. 48

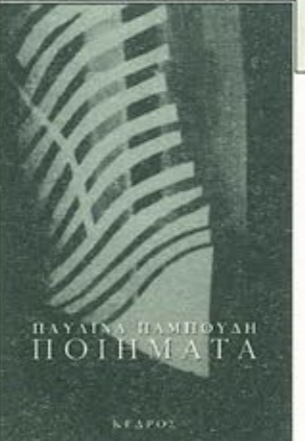
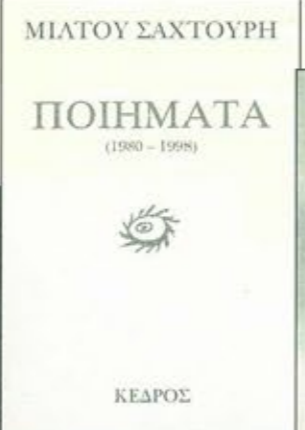
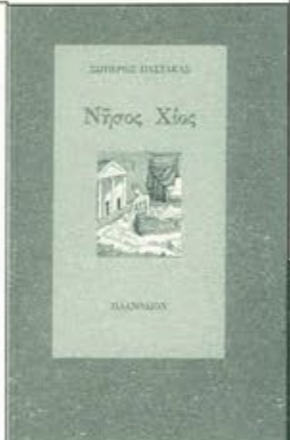
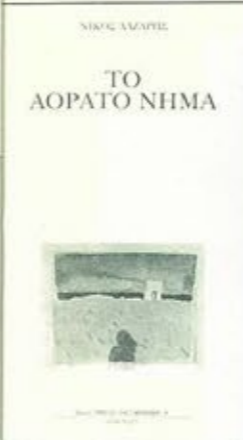
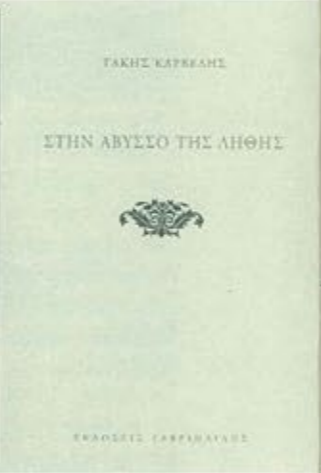
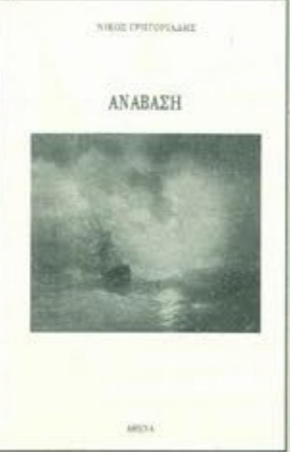
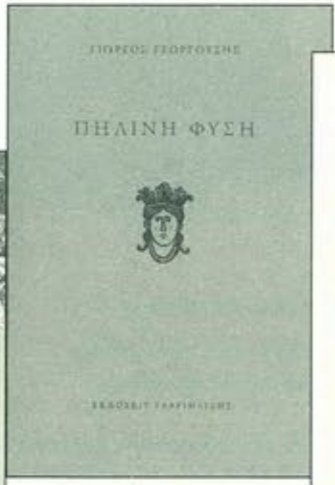
Κάθομαι σε μιά γωνιά και περιμένω.
Δεν ακούω βήματα, δεν ακούω ψιθύ-
ρους, δεν ακούω τίποτα. Κι όμως πε-
ριμένω. Θέλω ν' ανακαλύψω αυτό
που χάνεται ανάμεσα σε δύο στιγμές,
αυτό που ανέκφραστο διαλύεται, το
αιωρούμενο, το κρυμμένο, το άπισ-
το. Όλη μου η ένταση, η προσπά-
θεια και η προσοχή, γύρω απ' αυτόν
τον στόχο πολλές φορές συγκεντρώ-
νονται. Θα τα καταφέρω;

ΜΙΛΤΟΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ:
Ποιήματα 1980-1998
— Κέδρος, σελ. 128

Συγκεντρωτική έκδοση που περι-
λαμβάνει τις συλλογές: «Χρωμο-
τραύματα» (1980), «Εκτοπλάσμα-
τα» (1986), «Καταβύθιση» (1990),
«Έκτοτε» (1996), «Ανάποδα γύρι-
σαν τα ρολόγια» (1998)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΤΕΡΙΑΔΗΣ:
Χριστούγεννα
της Ισοπαλίας
— Κέδρος, σελ. 64

Τρένο-ταμείο θανάτου.
Αυτογκόλ τρένο τού Αντρές Εσκο-
μπάρ.
Τρένο που ο Κίμων αποδήμησε
φωτογραφία τελευταία κάτω από τ'
αστέρια.

στικές βλέψεις των ελληνοκεντρι-
στών του Μεσοπολέμου· τέλος, ο
καθβαλιστικός μυστικισμός του
και ο αυθόρμητος αναρχισμός του
τον περιθωριοποιούν από τις επι-
διώξεις τόσο της εσωστρεφούς ε-
βραϊκής κοινότητας όσο και της
δογματικής αριστεράς.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ:
Ελίνας κλέος
(ένα πατριωτικό ποίημα)
— Άγρα, σελ. 20

Μελένια του αιδοίου αφή, κατάμαυρα
ζεστά δαχτυλάκια
Ύμνος στα χείλη σου αναπηδά εωθι-
νός και γεμίζει το στόμα μου.
Ω εράσμια φύση, ω ιθαγενές, ομόφυ-
λο μουνάκι μου ελληνικό,
Εσένα θα ψάλω, δόξα και άσβεστη
οργή εμφυλίου πολέμου.
Τριγωνική παντιέρα αναρχίας κυματί-
ζει στα σκέλη της Ελίνας
Και της Ελευθερίας το αλαβάστρινο
εφηβαίο με βία αστραποβολά

ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΒΕΛΗΣ:
Στην άβυσσο της λήθης
— Γαβριηλίδης, σελ. 60

Έτσι άξαφνα, εκεί που κάθεσαι
διαβάζοντας την καθημερινή του
εφημερίδα
κάτι αδειάζει μέσα του
καθώς σφυρίζοντας δαιμονισμένα
το τραίνο φτάνει στο σταθμό
κι αυτός σκυμμένος στη βαλίτσα του
ψάχνει να βγάλει το πουκάμισό του
κι έντρομος βλέπει να φοράει
ακόμα τις πιτζάμες του.

ΠΑΥΛΙΝΑ ΠΑΜΠΟΥΔΗ:
Ποιήματα 1971-1993
— Κέδρος, σελ. 176

Συγκεντρωτική έκδοση που περι-
λαμβάνει τις συλλογές: «Σχεδόν
Χωρίς προοπτική δυστυχήματος»
(1971), «Τα μωρά των αγέλων, ά-
σπρα και τυφλά» (1974), «Αυτός
Εγώ» (1978), «Καρτ ποστάλ»
(1980), «Τα μάτι της μύγας»
(1983) και «Ιστορία μιας ώρας σε
πτυσσόμενο χρόνο» (1993)

ΣΩΤΗΡΗΣ ΠΑΣΤΑΚΑΣ:
Νήσος Χίος
— Πλανόδιον, σελ. 64

Αγάπη έρημο ακρογιάλι.
Πορφυρό σούρουπο.
Πράσινη θάλασσα.
Κύματα. Άμμος.
Μαύρο αναδύθηκε
το κεφάλι σου,
άσπρο χαμόγελο
κρατώντας στα δόντια.

ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΙΔΗΣ:
Όσο πλησιάζω
το μέλλον απομακρύνεται
— Το Ροδακίό, σελ. 70

Να μη σκέφτεσαι
Να μη σκέφτεσαι τίποτα
Μόνο να κοιτάς το χέρι σου — κομ-
μένο απ' τον καρπό
Να γράφει
Μια κοπέλα μόνη σ' ένα λιβάδι μα-
ζεύει λουλούδια, τα μαλλιά
της λυτά
Τη λένε Λίλιθ και τραγουδάει

Νόσος, Αντώνης. Η Τζένη κούκλα
ίσιο μακρύ μαλλί δεξιά του μεταστά-
ντος.
Αριστερά τού Αντώνη η Μαρία
με το τρένο της στον ουρανό τού Χο-
λαργού.
Απέναντί μου στο σκοτάδι ο Γιάννης.
Τρένο που η Νόρα δε σηκώνεται από
τον καναπέ
στο τέταρτο άσμα του Σινόπουλου.
Ενώ αυτός κοιτάζει ακόμη ασθενείς.

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ:
Τελετή στο κύμα
 —Νεφέλη, σελ. 64

Δεν υπάρχει πατρίδα να κλάψω
 Προσφυγιά η δική μου καρδιά
 Το κερί σε μια πέτρα θ' ανάψω
 Θ' ακουμπήσω εκεί τα φιλιά.

Ω! πατρίδα στο δρόμο ριγμένη
 Μες σε σκίνα που σκίζουν το δέρμα
 Προς εσένα θα έρθω σκυμμένη
 Για να δώσεις στο δάκρυ μου έρμα.

Μικρές ιστορίες που αποτελούν
 Μένα ολόκληρο σύμπαν και απο-
 καλύπτουν ανθρώπινες σχέσεις, α-
 ναζητήσεις, αναμετρήσεις με τον
 ίδιο τον εαυτό μας.

ΝΙΚΟΣ ΔΑΒΒΕΤΑΣ:
Ιστορίες μιας ανάσας
 —Κέδρος, σελ. 168

Είκοσι δύο μικρές ιστορίες που
 κρατάνε όσο μια βαθιά ανάσα, με
 φόντο την περιπέτεια της καθημε-
 ριότητάς μας.
 Η αφορμή είναι πάντα η ίδια: μια

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ:
Ο καθρέφτης
 —Ελληνικά Γράμματα (Σειρά: Γρα-
 φές της αθωότητας), σελ.100

Ο *Καθρέφτης* είναι ένα είδος μι-
 κρό, αλλά μάλλον όχι νόμιμο.
 Ποιητική σάτιρα, λιμπρέτο για ροκ
 όπερα, γεύση γερμανικού λογοτε-
 χνικού καμπαρέ, απόπειρα ανά-
 μνησης του νεαρού σατιρικού
 Μπρεχτ. Γράφτηκε στα τέλη της
 δεκαετίας του '70, σε ώριμη ηλι-
 κία — όμως το ύφος, το θέμα και
 το περιεχόμενό του είναι νεανικό.

δήποτε προς τα ερωτικά τρίγωνα,
 αλλά και με επίγνωση του φευγα-
 λείου χαρακτήρα της γοητείας,
 προβαίνει σε ποικίλες διευθετή-
 σεις της ζωής της: άλλοτε αναγκά-
 ζεται να «φονεύσει» η ίδια τον
 μνηστήρα, για χάρη του Οδυσσέα,
 και άλλοτε τον «κατασκευάζει»,
 καθώς της χρειάζεται ένα δεύτερο
 πρόσωπο, ένα φαντασικό και α-
 πρόσιτο «άλλο». Απόλυτα πιστή
 φαίνεται πως μένει μονάχα όταν ο
 Οδυσσέας είναι απών: όταν εκεί-
 νος βρίσκεται μακριά, ταξιδεύο-
 ντας, η Πηνελόπη ανακαλύπτει για
 πρώτη φορά σ' αυτόν και τις δύο
 ιδιότητες, του συζύγου και του ε-
 ραστή.

ΑΡΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ:
**Τα δεδομένα
 της ζωής μας**
 —Ελληνικά Γράμματα (Σειρά:
 Γράμματα για σένα), σελ. 174

Ποτέ πριν το αμερικάνικο όνειρο
 δεν είχε κατακτήσει σε τέτοια
 έκταση τη μορφή οικουμενικής,
 καθολικής ανθρώπινης αξίας. Πο-
 τέ πριν το κέρδος δεν υπήρξε πει-
 στικότερος σύμμαχος στην ανοχή
 και συναίνεση του πολίτη. Ποτέ
 πριν η συνείδηση του πολίτη δεν
 βίωνε τόση μοναξιά στον άγριο
 συναγωνισμό του κέρδους. Κι ω-
 στόσο: αρκεί μια στιγμή ανυπα-
 κοής σε αυτά τα Δεδομένα της
 Ζωής μας για να αλλάξει ο κό-

ριά καρδιά ή με αισθήματα πλή-
 ξης. Κάποιες φορές μάλιστα προ-
 καλεί τη συμπάθεια του αναγνώ-
 στη καθώς οι άνθρωποι ή τα ζώα
 τον παγιδεύουν και τον εξαπα-
 τούν. Δεν είναι ένας Χάρος τιμω-
 ρός αλλά ένας Χάρος-μεροκαμα-
 τάρης, που ανέλαβε αυτόν τον
 ρόλο χωρίς να τον έχει επιλέξει με
 τη θέλησή του. Κάποτε επείγεται
 αφόρητα, έχει καλλιτεχνικές ανη-
 συχίες, κάνει delivery ψυχών, ή
 παίζει με τα σκυλάκια στην παρα-
 λία, όπως ένας κοινός θνητός. Μό-
 νο που δεν είναι. Ούτε κοινός, ούτε
 θνητός. Ή μήπως είναι; Ακόμα
 κι αυτή η πιθανότητα εξετάζεται
 στο βιβλίο.

**Νουβέλες
 Διηγήματα**

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ: Η
 φωτογένεια, **ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ:** Στην
 αυλή του Αγίου, **ΔΗΜΗΤΡΗΣ
 ΝΟΛΛΑΣ:** Η Παναγίτσα του
 μπερντέ, **ΓΙΩΡΓΗΣ ΓΙΑΤΡΟΜΑ-
 ΝΩΛΑΚΗΣ:** Ο τόπος του κόσμου,
ΕΡΕΝ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ: Μ' α-
 κούει κανείς; **ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΣΧΑ-
 ΛΗΣ:** Η μύηση, **ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑ-
 ΜΠΑΡΔΩΝΗΣ:** Αγύριστο κεφάλι,
ΚΩΣΤΑΣ ΑΚΡΙΒΟΣ: Μια blue jean
 Πασχαλιά, **ΣΑΚΗΣ ΣΕΡΕΦΑΣ:** Δι-
 πλοβρασιά, **ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑ-
 ΤΗΣ:** Λουλούδι από τον Παράδεισο
 —Μεταίχμιο (Σειρά: Ελληνικό διή-
 γημα, πέντε τομείδια)

γυναίκα που «εισβάλλει» για λίγο
 στη ζωή του αφηγητή. Μια τυχαία
 συνάντηση, ένα βλέμμα, ένας ξαφ-
 νικός έρωτας και η κατάληξη πάν-
 τα η ίδια: ένας βίαιος χώρισμός.
 Σχέσεις χωρίς αύριο, πρόσωπα
 που παλεύουν να γευτούν την ευ-
 τυχία, ζωές ανδρών και γυναικών
 που διασταυρώνονται για λίγο και
 ύστερα χάνονται μέσα στο μεγάλο
 κωνευτήρι της πρωτεύουσας, αφή-
 νοντας στο τέλος μια γλυκόπικρη
 γεύση. Ο συγγραφέας παρακο-
 λουθεί τις περιπλανήσεις των ηρώ-
 ων του με χιούμορ και συμπάθεια,
 καθώς αυτοί αναζητούν μάταια μια
 ερωτική φαντασίωση ικανή να
 σταματήσει ακόμη και το χρόνο,
 να ανακόψει τη φθορά, να βάλει
 μια τάξη στο παρελθόν τους.

σχεδόν εφηβικό. Οι ρίζες του πη-
 γαίνουν πολλά χρόνια πίσω: στα
 φοιτητικά χρόνια τού συγγραφέα
 στη Γερμανία αλλά και στη μουσι-
 κή ροκ, τα κινήματα της αμφισβή-
 τησης, τα παιδιά των λουλουδιών,
 τον Μάη του '68.

ΑΓΓΕΛΑ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ:
**Εκδοχές
 της Πηνελόπης**
 —Πόλις, σελ. 170

Πέντε εκδοχές της μυθικής Πη-
 νελόπης αποτελούν τον βασικό
 κορμό στη συλλογή αυτή. Ούτε ο-
 λότελα πιστή ούτε ολότελα άπι-
 στη, αλλά σε διαρκή ταλάντευση
 ανάμεσα στην πίστη και την απι-
 στία, η Πηνελόπη στον 21ο αιώνα
 δοκιμάζει διαρκώς να ισορροπή-
 σει στο δύσκολο παιχνίδι των συ-
 ζυγικών και των ευρύτερα ερωτι-
 κών σχέσεων. Με μια ροπή οπωσ-

ΕΝΤΜΟΥΝΤ ΚΗΛΥ:
Πρώτα βήματα
 —Ελληνικά Γράμματα (Σειρά: Γρα-
 φές της αθωότητας), σελ. 88

«Αυτό το διήγημα είναι το πρώ-
 τος της μέχρι τότε λογοτεχνι-
 κής μου δουλειάς — ένας αμφίβο-
 λος χαρακτηρισμός που ανήκει σε
 μια σειρά ποιημάτων, που έγραψα
 στα 1948-1949 στην ηλικία των εί-
 κοσι μου χρόνων και που γρήγορα
 εγκατέλειψα. Ωστόσο αυτό το
 διήγημα είναι το πρώτο που έγρα-
 ψα μόλις άφησα την ποίηση και το
 πρώτο που δημοσίευσα σ' ένα
 φοιτητικό λογοτεχνικό περιοδικό
 του Πανεπιστημίου της Οξφόρ-
 δης, τρία χρόνια αφότου το έγρα-
 ψα.»

σμος... Η πιθανότητα «να λάβουμε
 κάποτε τα όνειρα εκδίκηση» απο-
 τελεί το στοιχείο των ηρώων αυ-
 τού του βιβλίου οι οποίοι βιώνουν
 λάθρα: ανάμεσα στη βαρβαρότητα
 του υπαρκτού κόσμου και στα ό-
 νειρα του ανυπάκουου πολίτη.

ΣΑΚΗΣ ΣΕΡΕΦΑΣ:
**Οδοντοτεχνίτης
 νεοτάτος**
 (Ιστορίες με τον Χάρο)
 —Κέδρος, σελ. 96

22 μικρές ιστορίες, που έχουν
 για κεντρικό τους θέμα τον
 Χάρο. Ο Χάρος παρουσιάζεται ως
 μια καθημερινή, φιλική και συμπο-
 νετική φιγούρα, η οποία κυκλοφο-
 ρεί ανάμεσά μας εκτελώντας το
 καθήκον του πολλές φορές με βα-

ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ:
Σκορπιός στο συρταράκι
 —Ελληνικά Γράμματα (Σειρά:
 Γράμματα για σένα), σελ. 80

Υπάρχουν πράγματα στη ζωή
 που δεν λέγονται, μόνο γράφο-
 νται για να διαβαστούν. Νίκος και
 Άρης. Φίλοι από παιδιά. Παντού
 μαζί, στο σχολείο, στην Ιατρική,
 στην ειδικότητα, στο Λονδίνο, στα
 μεταπτυχιακά, στην Ψυχιατρική,
 στο επάγγελμα. Ξαφνικά ο Νίκος
 σταματάει τη σχέση του με τον
 Άρη. Ούτε φωνή ούτε ακρόαση.
 Τι είναι όμως εκείνο που τον κά-
 νει, ύστερα από δύο χρόνια σιω-
 πής, να στείλει το πρώτο γράμμα
 στον πρώην φίλο του; Ποια δύνα-
 μη σπρώχνει τον Νίκο να προχω-
 ρήσει και σε δεύτερο, τρίτο, έ-

βδομο γράμμα; Ποια είναι η γυναίκα-καταλύτης που έχει σφραγίσει τη ζωή τους και πώς μπαίνει η ψυχιατρική επιστήμη ανάμεσά τους; Ένα επάγγελμα που γιατρεύει την ψυχή και η αγιάτρευτη σχέση δύο ανδρών...

Δοκίμια

ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ:
Μεταμοντερνισμός στη λογοτεχνία
—Πόλις, σελ. 96

Υπάρχει μεταμοντέρνα λογοτεχνία; Μπορεί να υπάρξει λογοτεχνία πέρα από το σημείο στο οποίο οδήγησε τη λογοτεχνία ο μοντερνισμός; Ή μήπως υπάρχει μόνο μια θεωρητική αντίληψη της λο-

ΤΑΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ:
Οι μεταμορφώσεις της κρυφής Ελλάδας
—Ωκεανίδα (Σειρά: Πλωτές πόλεις), σελ. 156

Η σκιά του Παρθενώνα, καθώς προβάλλει στον ορίζοντα της Αθήνας μια οποιαδήποτε μέρα του χρόνου, μοιάζει με χάσμα στη συνέχεια της καθημερινότητας. Είναι μια ύπαρξη που έφτασε ως εμάς από τα βάθη των αιώνων, παραμένει όμως σύγχρονη μας. Στέκει δίπλα μας, ανάμεσά μας, μας αφήνει αδιάφορους ή όχι, πάντως το ξέρουμε πως δεν πρόκειται να φύγει από κει. Ή, εν πάση περιπτώσει, ξέρουμε ότι αν κάποια μέρα, ο μη γένοιτο, ο λόφος της Ακρόπολης για οποιονδήποτε λόγο μείνει φαλακρός, τότε η ζωή μας δεν θα είναι πια η ίδια.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΥΡΣΕΛΑΣ:
Ασκήσεις επί χάρτου Ι
—Καστανιώτης (Σειρά: Σκέψη, χρόνος και δημιουργία), σελ. 210

«Οι Ασκήσεις επί Χάρτου περιλαμβάνουν σημειώσεις που κατά καιρούς κρατούσα, πότε γράφοντας ένα έργο μου, πότε διαβάζοντας κάποια λογοτεχνικά βιβλία και πότε, επιστρέφοντας στο σπίτι, μετά από κάποιες ερευνητικές κουβέντες —σε καφετέριας και ταβερνείας— με φίλους, γύρω από θέματα αισθητικής. Βασικά, γραφόντουσαν περισσότερο για να διατηρήσω στη μνήμη μου κάποιες σκέψεις μου και κάποιες ιδέες μου, σαν μια παρακαταθήκη για προσωπική μου χρήση, και καθόλου για να λειτουργήσουν ως κάποια θεωρητικά θέσφατα —γύρω από προβλήματα αισθητικής— για τους άλλους.»

πρόσωπα σημερινά της εξουσίας περνούν μέσ' από το βιβλίο αυτό, με τη γνωστή, τολμηρή, γεμάτη οξύτητα και χιούμορ γλώσσα τού Ηλία Πετρόπουλου.

ΜΑΡΙΟΣ ΠΛΩΡΙΤΗΣ:
Ο πολιτικός Σαίξπηρ: Η τραγωδία της εξουσίας
—Καστανιώτης, σελ. 400

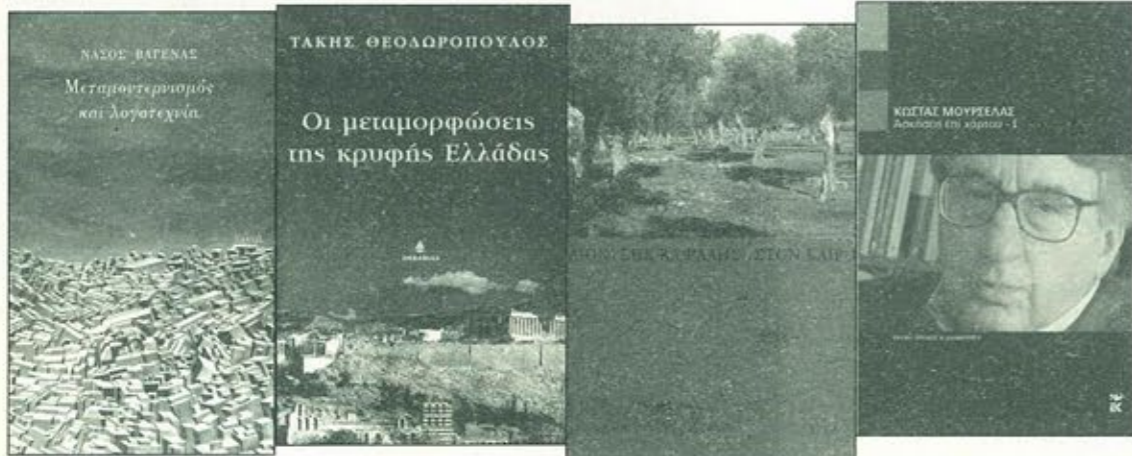
Η μελέτη αυτή εστιάζεται στην Η πολιτική πλευρά του σαιξπηρικού έργου, που έχει δικάσει τους σχολιαστές του. Πολλοί διατείνονται πως ο ποιητής ήταν υπέρμαχος της απόλυτης μοναρχίας, της ιεραρχίας, της τάξης, και «μισόδημος», εχθρός του λαού. Αντίθετα, άλλοι υποστηρίζουν πως στάθηκε οξύς επικριτής της εξουσίας — αναγκαίως κακού και πηγής πλείστων δεινών για χώρες και λαούς. Με τη δεύτερη άποψη συντάσσε-

Μελέτες Κριτικά κείμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ:
Ιστορία της Ελληνικής Λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στα χρόνια του μεσοπολέμου (1918 - 1940)
—Καστανιώτης, τόμος Α' (σελ. 558) και τόμος Β' (σελ. 1166)

Η εργασία αυτή αποτελείται από τρεις ενότητες. Η πρώτη ενότητα πραγματεύεται τη λογοτεχνία στα χρόνια του μαχόμενου Δημοτικισμού (1880-1917). Η δεύτερη ενότητα αφορά τα χρόνια του Μεσοπολέμου (1918-1940) και η Τρίτη αναφέρεται στην Κατοχή, τον Εμφύλιο και φτάνοντας ως το τέλος του Εικοστού αιώνα. Πρόκειται για μια ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας των 120 τελευταίων χρόνων.

Στο πρώτο μέρος δεσπόζουσα θέση κατέχει η ευρύτερη μελέτη «Ποίηση και Ιστορία», που παρακολουθεί την εξέλιξη της νεοελληνικής ποίησης από την Επτανησιακή (Σολωμός, Κάλβος) ως τη μεταπολεμική ποίηση (Λειβαδίτης, Σαχτούρης), σε απόλυτη συνάρτηση με τα ιστορικά δρώμενα. Στο δεύτερο μέρος ακολουθούν μελετήματα που αναφέρονται στο έργο είτε παλαιότερων ποιητών (Σολωμού, Παλαμά, Μαβίλη, Χατζόπουλου, Μαλακάση) είτε μεσοπολεμικών ή μεταπολεμικών ποιητών και πεζογράφων (Καρυωτάκη, Σεφέρη, Λειβαδίτη, Σαχτούρη, Φραγκιά, Γαλανάκη).

γοτεχνίας, η οποία μπορεί να ονομάζεται μεταμοντέρνα, γιατί προσεγγίζει τη λογοτεχνία με τρόπο εντελώς διαφορετικό από εκείνους με τους οποίους την προσεγγίζει η λογοτεχνική θεωρία και κριτική ως τον μοντερνισμό; Τα τρία κείμενα που συνθέτουν αυτό το βιβλίο προσπαθούν να προσδιορίσουν εκείνο που διαφοροποιεί με τρόπο αδιαμφισβήτητο τη μεταμοντέρνα θεώρηση της λογοτεχνίας από τις άλλες θεωρήσεις της.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΑΨΑΛΗΣ:
Στον καιρό
—Άγρα, σελ. 550

Ο τρόπος, η συμπεριφορά και κάτι από την κρυφή φιλοδοξία της στήλης αποβλέπουν διακριτικά προς τα εκεί όπου, συγγραφείς και αναγνώστες, θα πρέπει ακόμη να απολαμβάνουν από κοινού το εφήμερο αλλά ευγενές είδος της επιφυλλίδας και του χρονογραφήματος. Τα θέματά της, όμως, έρχονται από παντού, από τη βιβλιοθήκη όσο και από την αγορά, κι ας ακουμπούν συχνά σε ό,τι ακόμη ονομάζουμε λογοτεχνία.

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ:
Καπανταήδες και μαχαιροβγάλτες
—Νεφέλη

Το βιβλίο περιλαμβάνει διάφορα λαογραφικά κείμενα, που με την πρώτη ματιά φαίνονται ασύνδετα μεταξύ τους. Όμως, όλα τα εν λόγω κείμενα, ανάγονται στη Ρεμπετολογία. Τα μαχαίρια και τα κουμπούρια, τα κομπολόγια και τα μπεγλέρια, οι χαρακίρηδες, οι μποέμηδες, οι χασικλήδες, η σακαράκα και τα τσόκαρα· κι ακόμα ο Μάθησης, ο Μακρυγιάννης. Πρόσωπα του υπόκοσμου και

είναι ο συγγραφέας αυτού του βιβλίου. Και επιχειρεί την αποδεικτική της, αναλύοντας τα κυριότερα σαιξπηρικά έργα που ασχολούνται με αυτό το «κυρίαρχο θέμα».

ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΒΕΛΗΣ:
Δεύτερη Ανάγνωση, Γ' Κριτικά κείμενα 1992-2000
—Σοκόλης, σελ. 270

Τα κριτικά κείμενα του Γ' τόμου Ταρτιζόνται από εισηγήσεις που διαβάστηκαν κυρίως σε επιστημονικά συνέδρια και από μελέτες που δημοσιεύτηκαν σε περιοδικά από το 1992 έως το 2000.

AMY ΜΙΜΣ:
Ο Ρίτσος του Εικονοστασίου
—Ιδιωτική έκδοση, σελ. 390

Δίγλωσση έκδοση, στα ελληνικά και στα αγγλικά, με αφορμή ένα οδοιπορικό της βραβευμένης μεταφράστριάς Άμυ Μιμς στη Μονεμβασιά, στα μέρη όπου ο Γιάννης Ρίτσος έζησε τα παιδικά του χρόνια. Κατά κάποιον τρόπο, η έκδοση αυτή συνοδεύει τη μετάφραση στα αγγλικά (μέσω της σειράς του Κέδρου «Modern Greek Writers») των τριών πρώτων από τους συνολικά εννέα τόμους που αποτελούν το «Εικονοστάσιο Ανωύμων Αγίων». Το αγγλόφωνο μέρος του βιβλίου είναι εμπλουτισμένο με πλήθος από ασπρόμαυρες φω-

Ιωάννας, μτφ. Λουίτζι Κασιόλα
—Crocetti, Μιλάνο

☞ ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ: Ματωμένα χώματα, μτφ. Γκάγκα Ρόσιτς
—Prosveta, Βελιγράδι

☞ ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ - ΠΟΘΟΥ: Πήραν την Πόλη, πήραν την (μετάφραση στα αγγλικά), εκδόσεις Terzo Books με τίτλο Byzantium-The Fall. Επίσης, της ίδιας, ένας τόμος με τρία θεατρικά έργα και ποίηση με τίτλο A woman of Lemnos
—Guernica, Καναδάς

Μεταφράσεις

☞ Αριστοφάνη: Πλούτος, μτφ. ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΕΡΗΣ
—Πατάκης

☞ Max Aub: Παραδειγματικοί φόντοι, μτφ. ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
—Άγρα

☞ Λάουρα Εσκιβέλ: Γρήγορος σαν τον πόθο, μτφ. ΚΛΑΙΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ
—Ωκεανίδα

☞ Ντέμπορα Έλλης: Στον αγώνα για το ψωμί, μτφ. ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΑΡΑΒΙΑ
—Πατάκης

☞ Ελίας Κανέττι: Η άλλη δική, μελέτη, μτφ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΣΑΡΗΣ
—Scripta

☞ Πωλ Κλωντέλ: Εκατό φράσεις για βεντάλιες, ποίηση, μτφ. ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
—Γαβριηλίδης

☞ Henri Michaux: Εκουαδór, ταξιδιωτικό ημερολόγιο, μτφ. ΜΑΡΙΑ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗ
—Άγρα

☞ Αλέκου Παναγούλη: Collected Poems, μτφ. στα αγγλικά AMY MIMS
—Παταζήσης

☞ Ντον ΝτεΛίλο: Οι χρόνοι του σώματος, μτφ. ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΗΣ
—Εστία

☞ Φερνάντο Πεσσόα: Ηρόστρατος - Η αναζήτηση της αθανασίας, μτφ. ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ
—Εξάντας

☞ Ζακ Πρεβέρ: Θέαμα και ιστορίες, μτφ. ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΕΡΗΣ
—Ύψιλον

☞ Ρουτζάντε: Λα Μοσκέτα,

θέατρο, μτφ. ΚΩΣΤΗΣ ΣΚΑΛΙΟΡΑΣ
—Ύψιλον

☞ Έρικ-Εμάνουελ Σμιτ: Ο κύριος Ιμπραήμ και τα άνθη του Κορανίου, μτφ. ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
—Opera

☞ Άντριου Ο' Χάγκαν: Οι πατέρες μας, μτφ. ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΗΣ
—Πόλις

☞ Richard Wagner: Τριστάνος και Ιζόλδη, λιμπρέτο για όπερα, μτφ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΣΑΡΗΣ
—Ίκαρος

Επιμέλειες

☞ ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ: Φιλολογική επιμέλεια του τόμου Άγγελος Σικελιανός: Γιατί βαθειά μου δόξασα
—Ε.ΚΕ.ΒΙ.

☞ ΜΙΣΣΕΛ ΦΑΪΣ: Η γραφή και ο καθρέφτης. Λογοτεχνία και κριτική
—Πόλις

☞ ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ: Επιμέλεια - εισαγωγή στο βιβλίο του Μ. Καραγάτση: Περιπλάνηση στον κόσμο
—Εστία

Και η δική μας αντοχή; Γιατί και μεις ανθρώπους όσο νά 'ναι μεταφέρουμε —μην τους βλέπεις έτσι είναι απλώς πολύν καιρό αξύριστος ο χρόνος— πολυτείες εντός μας ανεξέλεγκτα από το ένα αγαπήσαμε στο άλλο άκρο από τη μία διακύμανση στη λιαν κυματώδη

ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ

Ακαδημαϊκά

Τα μέλη της Εταιρείας Συγγραφέων Κική Δημουλά και Έντμουντ Κήλυ έγιναν μέλη της Ακαδημίας Αθηνών (τακτικό και αντεπιστέλλον αντίστοιχα). Το Δ.Σ. της Εταιρείας τους προσέφερε ένα συμβολικό δώρο σε ειδική εκδήλωση που έγινε στο Μουσείο Μπενάκη. Ο Έντμουντ Κήλυ, που δεν μπόρεσε να παρευρεθεί στην εκδήλωση, απάντησε με το ακόλουθο γράμμα:

Dear Sirs:

I want to thank you most warmly for your lovely gift of the silver inscribed 1763 Bowl. I will treasure it, especially since it symbolizes the victory of good over evil and is intended to protect the user of the bowl. These are noble qualities in these days of threat and worry, and I will do my best to hope that the bowl will provide its power for good in what days I have left as a writer.

Gratefully yours,

Edmund Keeley
Edmund Keeley

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Πόλη-Άσυλο

Η Θεσσαλονίκη έγινε επίσημα Ημέλος του διεθνούς Δικτύου Πόλεων - Ασύλων, χάρη στην πρωτοβουλία της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας σε συνεργασία με το Διεθνές Κοινοβούλιο Συγγραφέων. Με αυτό τον τρόπο, η Θεσσαλονίκη γίνεται έδρα μιας σειράς λογοτεχνικών εκδηλώσεων, που θα διαρκέσουν έναν ολόκληρο χρόνο. Το Δίκτυο Πόλεων - Ασύλων είναι θεσμός που τελεί υπό την εποπτεία του Διεθνούς Κοινοβουλίου Συγγραφέων, με έδρα το Στρασβούργο. Οι πόλεις του δικτύου φιλοξενούν διακεκριμένους συγγραφείς που διώκονται από την πατρίδα τους και δέχονται απειλές κατά της ζωής και του έργου τους. (Βλ. και άρθρα του Αυτοδάφης σσ. 9-16 στο παρόν τεύχος)

Βαλκανική γυναίκα λογοτεχνία στις Πρέσπες

Με θέμα τη «Βαλκανική Γυναίκα Λογοτεχνία σε σχέση με την αντίστοιχη της Ευρώπης — από τη Σαπφώ στο 2002»,

ΕΞΣΦΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΒΥΣΣΟΣ
Ο ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΜΑΗΛ ΦΕΡΙΚ ΠΑΣΑ

Τό μουσειό των αριθμών

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑ

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΘΜΑ

ΧΑΟΤΙΚΑ Ι

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΜΑΓΕΙΡΙΚΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Φοικιανού 7, 116 35 Αθήνα
Τηλ. 010-7011 461
Fax: 010-7018 649

<http://www.agra.gr>

Η ΑΓΡΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

πραγματοποιήθηκε συνάντηση στις Πρέσπες από 19 - 21/7/2002 υπό την αιγίδα της Χάρτας του Ρήγα. Εκ μέρους της Ελλάδας διάβασαν ποιήσή τους τα μέλη της Εταιρείας Συγγραφέων: **Ζέφη Δαράκη, Ρούλα Κακλαμανάκη, Μαρία Λαϊνά, Παυλίνα Παμπούδη και Νάσα Παταπίου.**

Στη Ledene της πείνησης

Σε ένα ειδυλλιακό τοπίο, ανάμεσα σε χαμηλούς λόφους, μια ώρα με το αυτοκίνητο από το Μονπελιέ, ανασαίνει η μικρή κωμόπολη της Λοντέβ, που για μια εβδομάδα, από 20 έως 28 Ιουλίου φιλοξένησε και φέτος το φεστιβάλ

ποίησης «Φωνές της Μεσογείου». Με μια ακμάζουσα παροικία αγερίνων, χαριτωμένα δρομάκια να περιβάλλουν τον αρχαίο ναό του Αγίου Φουλκράνου, το μουσείο Φλερύ που παρουσιάζει μια έκθεση ζωγραφικής των μεγαλύτερων ονομάτων της σχολής της Βιέννης, ατμοσφαιρικά μπιστρό και ένα ποταμάκι να τη διασχίζει, η μεσαιωνική πολιτεία ήταν στο πόδι καθώς υποδεχόταν όχι μόνο τους δεκάδες ποιητές από όλες τις γωνιές της ευρύτερης λεκάνης της Μεσογείου—από την Αίγυπτο και την Κροατία μέχρι την Παλαιστίνη και το Μαρόκο—αλλά και μουσικά συγκροτήματα που κράτησαν τα βράδια συντροφιά στους ρέκτες της ποίησης. Ακροβολισμένοι σε επίκαιρα σημεία της πόλης οι πάνω από 80 ποιητές—ανάμεσά τους και 40 περίπου Γάλλοι—συνδυασμένοι ανά δύο, τρεις ή και δέκα μαζί πάσχισαν να παγιδεύσουν το ανήσυχο και αεικίνητο κοινό του Φεστιβάλ στην γοητεία της δημιουργίας τους με άπειρες αναγνώσεις,

που άρχιζαν νωρίς το μεσημέρι για να τελειώσουν αργά το βράδυ, την ώρα που ο κάματος από την ολόημερη δραστηριότητα έκανε απειλητικός την εμφάνισή του, διευκολύνοντας κοινό και ποιητές να αποσυρθούν μαζί στα γραφικά εστιατόρια και στα μπαράκια που φρόντιζαν με το μενού τους να ανταμείψουν για τη γενναία προσφορά τους στην υπόθεση της ποίησης τόσο τους μεν όσο και τους δε.

Η ελληνική παρουσία σε αυτή την ποιητική Βαβέλ, μικρή αλλά συγκροτημένη και δυναμική, αντιπροσώπευε τρεις ποιητικές γενιές: Δημοσθένης Αγραφιώτης (συμμετείχε στην Οργανωτική Επιτροπή και ήταν η «ψυχή» πολ-

λών δραστηριοτήτων του Φεστιβάλ), **Κώστας Μαυρουδής** και **Δημήτρης Χουλιαράκης**. Η αυλαία έπεσε με έναν εντυπωσιακό ολονύχτιο ποιητικό μααραθώνιο, στην ποταμιά, όπου συμμετείχαν όλοι οι ποιητές και οι τροβαδούροι με μικρό δείγμα του ταλέντου τους, που συναγωνίστηκαν με τα λαλήματά τους οι πρώτοι πετεινοί, χαράματα πιά...

Νέες γραφές από τη Νοτιοανατολική Ευρώπη

Από τις 3 ως τις 6 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε στην Κοζάνη και τη Θεσσαλονίκη μια ακόμα συνάντηση συγγραφέων της Νοτιανατολικής Ευρώπης που είχε τον τίτλο «Στο Σταυροδρόμι - Νέες γραφές από τη Νοτιανατολική Ευρώπη» («At the Cross-roads. New Writings from South-East Europe») και διοργανώθηκε από το Ινστιτούτο Βιβλίου και Ανάγνωσης Κοζάνης με τη συμπαράσταση του Δήμου και της Νο-

μαρχίας Κοζάνης και του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου. Παρουσιάστηκαν κείμενα στα ελληνικά και τα αγγλικά των παρακάτω δεκαπέντε ποιητών και πεζογράφων: Βλαντισλάβ Μπάγιατς και Βίντα Ογκνένοβιτς από τη Νέα Γιουγκοσλαβία, Αταόλ Μπεκράμογλου από την Τουρκία, Μουχαρέμ Μπαζντούλ από την Βοσνία, Μάγδας Καρνέτσι από την Ρουμανία, Αλές Ντεπελιάκ και Ντράγκο Γιάντσαρ από την Σλοβενία, Μπασκίμ Σέχου από την Αλβανία, Ιγκόρ Στικς από την Κροατία, Νικολάι Στογιάνοφ από την Βουλγαρία και Ιλιά Κούτικ, Ρώσου από την Ουκρανία. Από ελληνικής πλευράς συμμετείχαν τα μέλη της Εταιρείας Συγγραφέων **Τίτος Πατρίκιος, Δημήτρης Καλοκύρης** και **Αναστάσης Βιστωνίτης**. Την εισαγωγή στα κείμενα έγραψε ο καθηγητής του πανεπιστημίου Northwertern του Σικάγου Άντριου Βαχτέλ.

Στο Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης της Κολομβίας

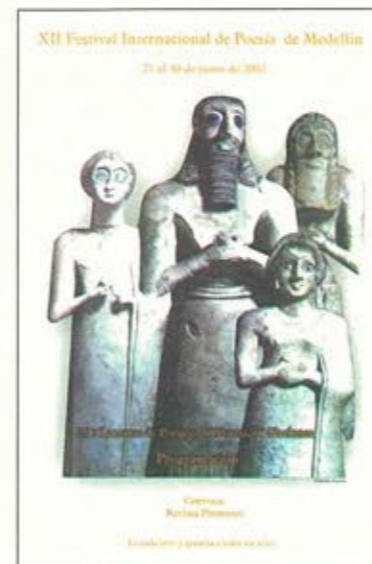
Στο Medellin, τη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Κολομβίας, πραγματοποιήθηκε (21-30 Ιουνίου 2002) το 12ο Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης που οργανώνει το περιοδικό *Prometeo*.

Πενήντα περίπου ποιητές από όλο τον κόσμο, Ευρώπη, Λατινική Αμερική, Αφρική, Ασία, διάβασαν ποιήματά τους σε διάφορα σημεία της πόλης αλλά και σε άλλες περιοχές της Κολομβίας (Cali, Buenaventura, Bucaramanga, Cerete, Quibdo κ.α.). Από την Ελλάδα συμμετείχε η **Βερονίκη Δαλακούρα**.

Σκοπός του Φεστιβάλ είναι η έκφραση μιας εσωτερικής, ειρηνικής αντίστασης ενάντια σε κάθε μορφή βίας, είτε αυτή εκφράζεται με τα όπλα, είτε με την ψυχρή και καθαρά υπολογιστική εφαρμογή των κανόνων της παγκοσμιοποίησης. Η ανάγνωση των ποιημάτων μεταφρασμένων στα ισπανικά, αν επρόκειτο για μη ισπανόφωνους ποιητές, γινόταν σε πλατείες, πάρκα, βιβλιοθήκες, θέατρα, αίθουσες εκδηλώσεων, Πανεπιστήμια, φυλα-

κές. Κάθε περιοχή της πόλης, οποιοσδήποτε κλειστός αλλά και ανοικτός χώρος συμμετείχε σ' αυτό το πανηγύρι που προσέλκυε πλήθος κόσμου.

Η συμμετοχή του κοινού ήταν αυθόρμητη, μαζική και ουσιαστική. Ανθρωποι από όλες τις τάξεις κατέκλυζαν τους χώρους ανάγνωσης παρακολουθώντας προσεκτικά, μέσα σε κατανυκτική σιγή, συμμετέχοντας ουσιαστικά σ' αυτό το γεγονός της ποιητικής «μετουσίωσης». Μετουσίωσης, γιατί διέκρινες στους ακροατές

την ανάγκη της κατανόησης του ποιητικού κειμένου ανεξάρτητα από την γλώσσα στην οποία ήταν γραμμένο. Η απαγγελία στην πρωτότυπη γλώσσα, από τον ίδιο τον δημιουργό, ήταν μία sine qua non διαδικασία, αφού όλοι, (κοινό, αναγνώστες, μεταφραστές) απαιτούσαν να ακούσουν το ποίημα και στο πρωτότυπο. Αυτή η μαζική προσέλευση απλών ανθρώπων, κατοίκων μιας χώρας που όχι μόνον δοκιμάζεται από τον εμφύλιο αλλά αντιμετωπίζει και τεράστια, δυσεπίλυτα κοινωνικά προβλήματα, αποτελεί ένα μοναδικό πολιτιστικό φαινόμενο τα αίτια του οποίου μπορούν να αναλυθούν εμβραβύνοντας στις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην Λατινική Αμερική. Οι οργανωτές του Φεστιβάλ κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια να προσφέρουν άνεση και ασφάλεια

στις προσκεκλημένους ποιητές. Εξέφρασαν ξεκάθαρα την επιθυμία να υπάρξει στο μέλλον τόσο οικονομική αρωγή από διεθνείς φορείς όσο και μια προβολή-δημοσιοποίηση των αρχών του Φεστιβάλ, που αν και διοργανώνεται επί 12 χρόνια με μεγάλη επιτυχία, δεν είναι ευρέως γνωστό στις ευρωπαϊκές χώρες.

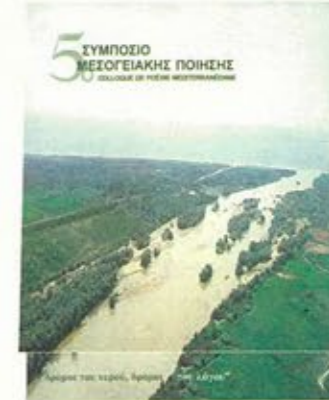
Το 41ο Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης στη Στρούγκα

Την τελευταία εβδομάδα του Αυγούστου πραγματοποιήθηκε στην Στρούγκα της Γιούγκοσλαβίας το 41ο Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης με τη συμμετοχή εκατό περίπου ποιητών από όλο τον κόσμο.

Το φετινό μεγάλο βραβείο του φεστιβάλ, που κατά το παρελθόν έχει απονεμηθεί στον Γιόζεφ Μπρόντσκι, τον Υβ Μπονφουά, τον Γ.Χ. Ωντεν, τον Εουτζένιο Μοντάλε, τον Πάμπλο Νερούδα, τον Σέιμους Χίβου, τον Ραφαέλ Αλμπέρτι, τον Άλλεν Γκίνσμπουργκ, τον Χανς Μάγκνους Εντσεσμπέργκερ και τον Γιάννη Ρίτσο, φέτος δόθηκε στον κροάτη ποιητή Σλάβκο Μιχάλιτς. Από την Εταιρεία Συγγραφέων μετείχε ο **Αναστάσης Βιστωνίτης** που διάβασε ποιήματά του στο Πάρκο των ποιητών.

Συμπόσιο Μεσογειακής Ποίησης στην Καβάλα

Δρόμοι του νερού δρόμοι του λόγου ήταν φέτος το θέμα για το οποίο συγκεντρώθηκαν στο Ιμαρέτ της Καβάλας, το λεγόμενο και πτωχοκομείο—από τα παλαιότερα μνημεία αιγυπτιακής αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα—ποιητές από χώρες της Μεσογείου στο Πέμπτο Συμπόσιο Μεσογειακής Ποίησης που πραγματοποιήθηκε στην πόλη από τις 5 έως τις 8 Σεπτεμβρίου. Το Συμπόσιο διοργανώνει από το 1994 και κάθε δύο χρόνια το Μορφωτικό Τμήμα του Συλλόγου Φίλων Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών Καβάλας, με συμβουλευτική επιτροπή

αποτελούμενη από τους **Τίτο Πατρίκιο** και **Διαμαντή Αξιώτη**, μέλη της Ε.Σ., Νικόλα Κροτσέτι, Γιώργο Μονεμβασίτη, Κώστα Καναβούρη, Γιώργο Φρέρη και Σούμπκι Χαντίντι. Για την *Ποίηση* στον κινηματογράφο μίλησε ο Λάκης Παπαστάθης και για το *Άδων ύδωρ* η Αθανασία Τσατσάκου. Συναυλία από το Σύνολο Πνευστών Melos Brass σηματοδότησε την βραδιά έναρξης του Συμποσίου, που έληξε με *Μελοποιημένη ποίηση και έργα για σόλο πιάνο* από την υψίφωνο Ειρήνη Καράγιαννη και την Ντιάνα Βρανούση στο πιάνο. Στο Συμπόσιο συμμετείχαν ποιητές από την Κύπρο, την Αίγυπτο, την Τυνησία, την Γαλλία, την Ιταλία, το Μαρόκο, την Ισπανία, την Τουρκία, τον Λίβανο κλπ., οι οποίοι διάβασαν ποιήματά τους στην γλώσσα που τα έγραψαν, ενώ μεταφρασμένα τα ποιήματα ακούστηκαν από ηθοποιούς. Την Ελλάδα εκπροσώπησαν οι Ραχμή Αλή, Βασίλης Παπάς και τα μέλη της Ε.Σ. **Γιάννης Βαρβέρης, Διονύσης Καρατζάς, Μαρία Κυρτζάκη** και **Τηλέμαχος Χυτήρης**. Εκτός προγράμματος, ο **Τίτος Πατρίκιος** διάβασε ανέκδοτα ποιήματά του.

Διεθνές Φεστιβάλ Συγγραφέων στον Καναδά

Για το πνεύμα οικουμενικότητας του ελληνικού πολιτισμού μίλησε ο **Γιώργος Χουλιαράς**, που εκπροσώπησε την Ελλάδα σε κεντρική εκδήλωση του Διεθνούς Φεστιβάλ Συγγραφέων της Οττάβας—με θέμα το «Διάλογο πολιτισμών»—στην οποία συμμετεί-

χαν, από την Αίγυπτο, ο συγγραφέας και συντάκτης της εφημερίδας Αλ Αχράμ Μοχάμεντ Σαλμάουι, από τον Καναδά, ο αυτόχθονας (ίνουιτ) διανοούμενος Πίτερ Ιτίνουαρ και, από την Κίνα, ο αντιπρόεδρος της Εταιρείας Κινέζων Συγγραφέων Γιάνγκ Ζιλόνγκ. Τη συζήτηση, στις 21 Σεπτεμβρίου στην Εθνική Βιβλιοθήκη του Καναδά, συντόνισε ο διευθυντής του Φεστιβάλ Συγγραφέων Νιλ Γουίλσον.

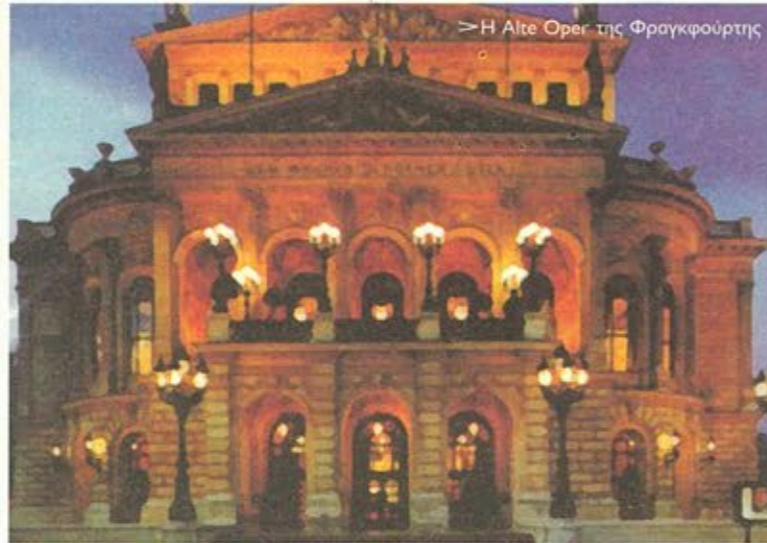
«Σύνορα ελευθερίας-Ελευθερία συνόρων»

Από τις 20 μέχρι τις 24 Σεπτεμβρίου 2002, περισσότεροι από 300 συγγραφείς από περίπου 40 χώρες συγκεντρώθηκαν στην Οχρίδα για την 68η Γενική Συνέλευση της Διεθνούς Ένωσης Συγγραφέων Pen International, που είχε κεντρικό θέμα «Σύνορα ελευθερίας-Ελευθερία συνόρων». Συζητήθηκαν θέματα όπως η μετάφραση των έργων και τα πνευματικά δικαιώματα, η ειρήνη και οι φυλακισμένοι συγγραφείς. Εκ μέρους της Εταιρείας Συγγραφέων συμμετείχε η **Άντεια Φραντζή**.

Fira de Liber

Η Έκθεση Βιβλίου της Βαρκελώνης (1-5 Οκτωβρίου 2002) είναι σημαντική γιατί αντιπροσω-

η Εταιρεία Συγγραφέων συμμετέχει σε διεθνή έκθεση βιβλίου. Την ελληνική αντιπροσωπεία αποτελούσαν οι: **Ρέα Γαλανάκη**, **Λένα Διβάνη**, **Φίλιππος Δρακονταειδής**, **Δημήτρης Καλοκύρης**, **Ιωάννα Καρυστιάνη**, **Παύλος Μάτεσις** και **Πέτρος Μάρκαρης**, που τους παρουσίασαν διακεκριμένοι Ισπανοί συγγραφείς και μελετητές.

> Η Alte Oper της Φραγκφούρτης

Μετά από συζητήσεις για τα προγράμματα της Εταιρείας, ο καθηγητής Βιθέντε Φερνάντεθ, υπεύθυνος του μεταφραστικού προγράμματος στο Πανεπιστήμιο της Μάλαγα, πρότεινε να μεταφραστεί στα ισπανικά η σχεδιαζόμενη Ανθολογία των μελών της Εταιρείας από την ομάδα των πανεπιστημιακών μεταφραστών που έχει εκπαιδεύσει, με δική του βέβαια επιμέλεια. Εκπρόσωπος της Εται-

με την ταυτότητα (Profile) της Εταιρείας διανεμήθηκαν και υπήρχε εύκολη πρόσβαση στον κόμβο «Δαίδαλος» για όσους ήθελαν να τον επισκεφτούν. Οι ελληνικές εκδηλώσεις περιορίστηκαν φέτος στην παρουσίαση έξι πρωτοεμφανιζόμενων συγγραφέων (Μαρία Κονδύλη, Αστέριος Τσίρκας, Βαγγέλης Χατζηγιαννίδης, Σέργιος Γκάκας, Ελένη Γιαννακάκη και Βασιλική Κάππα) και, εκτός προγραμματισμού, του Νίκου Παναγιωτόπουλου με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του *Το γονίδιο της αμφιβολίας* στα γερμανικά από τις εκδόσεις Reclam. Κατά γενική εκτίμηση, η κίνηση φέτος στην Έκθεση ήταν πεσμένη σε σχέση με άλλες χρονιές.

πέυει 400 εκατομμύρια ισπανόφωνους. Είναι η πρώτη φορά που

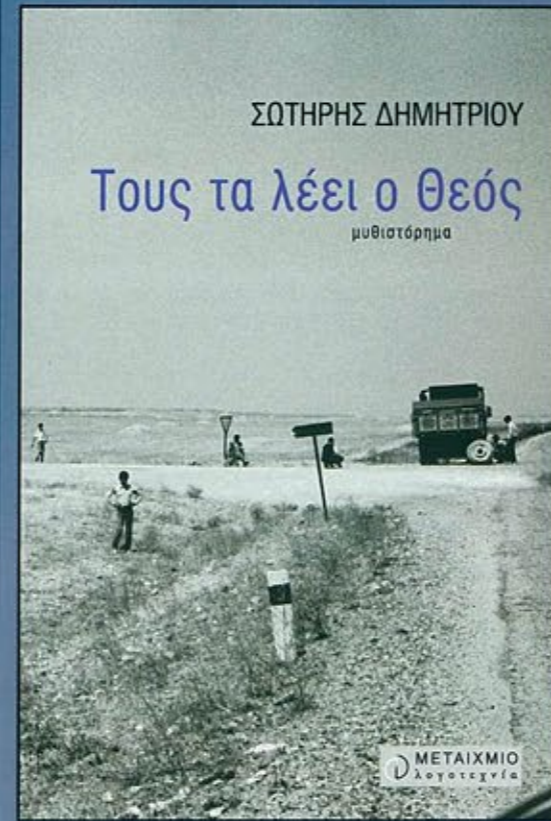
> Το ελληνικό περίπτερο με την προθήκη της Εταιρείας Συγγραφέων στην έκθεση της Βαρκελώνης

ρείας ήταν η **Κλαίτη Σωτηριάδου**.

Φραγκφούρτη 2002

Η 54η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου στη Φραγκφούρτη έγινε από τις 9 ως τις 14 Οκτωβρίου και με τιμώμενη χώρα φέτος τη Λιθουανία. Εκπρόσωπος της Εταιρείας μας στην Έκθεση ήταν ο **Ντέιβιντ Κόνολι**. Έντυπα στα αγγλικά

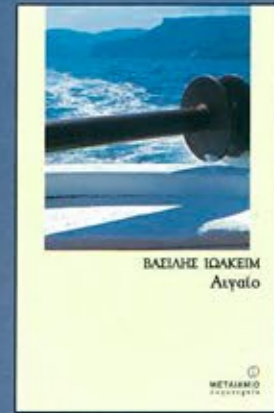
Π Ε Ζ Ο Υ Ρ Α Φ Ι Α

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
 Τους τα λέει ο Θεός

ΜΑΓΔΑ ΕΛΛΗΝΑ
 Ριγέ ουρανό

ΒΑΣΙΛΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ
 Αιγαίο

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΩΤΑΚΗΣ
 Η πράσινη πόρτα

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΙΤΕΝΗΣ
 Τα υγρά ίχνη της μνήμης

Π Ο Ι Ν Η Σ Η

ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ
Κοιτάζοντας δάση
 ΜΑΝΟΛΗΣ ΠΡΑΤΙΚΑΚΗΣ
Το νερό
 ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Πότε μίλα πότε φίλα
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ. ΑΡΔΑΒΑΝΗΣ
Ως πρόσχημα καταλαλιάς

DESIRE IT

The cigarette for real smokers.

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:
ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΒΛΑΠΤΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ